

Töö ja Tervis

Sotsiaalpoliitiline kuukiri

Eesti Haigekassade Liidu ja Sotsiaalse Arengu Eesti Ühingu häälekandja

Nr. 4

XIV aastakäik

1938

Tellimise hind postiga:	Ilmub kord kuus.	Kuulutuste hinnad:
aastas . . . . 150 senti	Talitus ja toim.: Tallinn, Toompuiestee 17-a, k. 13. Telefon 448-35.	1 lhk. . . . . kr. 50.—
6 kuu peale . . 75 „	Tellimisi võtavad vastu kõik haigekassad ja postiasutused.	1/2 „ . . . . . „ 25.—
1 „ „ . . . . 15 „	Üksiknumber 15 senti.	1/4 - 12.50 ja 1/8 lhk. „ 7.25
Välismaale aastas 200 s.		Teksti ees — 50% kallim.

Noortööliste tervislik seisukord ja töökaitse

L. Johanson

Noorte töökaitse ülesandeks on luua noortele töötingimused, mis ei riku nende tervist ega pidurda nende arenemist, vaid soodustavad noorte kasvamist ja kujunemist vaimselt, kehaliselt ja kõlbliselt terveiks inimesiks, kellel on oskust ja tahet, võimeid ja tervist oma kutsealal täie innuga töötamiseks ja ühiskonna elust täisväärtusliku liikmena osavõtmiseks.

Noored, uue põlvna, ei pea ju mitte ainult jätkama seda tööd, mida on teinud lahkuvad põlvned, vaid nad peavad töötama ka uute teede avajaina, peavad töötama selleks, et inimelu muutuks täiuslikumaks, teda ümbritsevad olud tervemaks, elu ise kaunimaks.

Noorte töökaitsele on kõigis kultuurriigis pöördud erilist tähelepanu, ka Eestis, kus noorte kaitseks on kehtimas peale üldiste töökaitse seaduste rida erilisi noorte seadusi, nii meistrite, õppinud tööliste ja tööstusõpilaste seadus, seadus laste, alaealiste ja naiste töö kohta tööstusettevõteteis, aga ka teised töökaitse seadused, nagu põllutööliste tööaja j. t., sisaldavad eeskirju noorte tööliste kaitseks.

Siiski noorte töökaitse on veel piiratud ega ulatu kõigile tööaladele, näit. kaubandusele ja ka n.-n. kodutööle, kus õige ohtrasti

noorte, ka laste, tööjõudu kasutatakse väga tervishoiuvastaseis tingimuses. Üldse on kodutöö ala, kuhu töökaitse seaduse eeskirjad veel ei ole ulatunud.

Kehtivate seaduste järgi algab noorte töö põllutöös pärast 12 aasta vanust, sest lapsi alla 12 aasta on keeldud põllutöölisina tarvitada; alaealisi kuni 16 aastani võib tarvitada ainult abitööde juures, nagu karjahoidmine väikemajapidamises, peenarde kitkumine, loovõtmine ja teised kergemad tööd.

Tööstuslikus töös algab noorte töö pärast 14. eluaastat, sest lapsed alla neljateistkümne aasta ei või teenida avalikes või eratööstusettevõteteis või nende kõrvalasutuses.

Põllutöös võib koolisunduse alla kuuluvate alaealiste tööjõudu tarvitada ainult koolitöö vaheaegadel.

Kodutöös aga töötavad lapsed sageli juba 8—14-aastaselt, ka kooliskäimise ajal, aidates oma vanemaid. Muidugi takistab see õppetööd ega ole soovitatav alaealise tervise ja arengu huvides.

Kuni 14-aastaste laste viibimine tööasutuste ruumides on keeldud. Kui tähtis see keeld on, näeme juba neist väga sagedasist õnnetusist, mis lastega tööstusruumides ja tööriistade läbi sünnib. Ajalehed toovad sageli teateid, kus laps on

masinate ja tööriistade läbi vigastada või surma saanud. Üks säärane juhtum leidis hiljuti aset, kus laps jäi riideidpidi keerleva võlli külge. Põllutööst kuuleme sageli, kus lapsed on vigastada või surma saanud põllutöömashinade läbi. Nende õnnetuste ärahoidmiseks ongi tarviline, et lapsi ei lastaks tööasutuste ruumidesse ega töötavate masinate juure. Õnnetuste arvu vähendamiseks parimaks abinõuks on ettevaatusabinõude kasutamine ja vastavate eeskirjade täitmine. Lapsi ei tuleks lasta töötavate põllutöömashinade juure.

Tööstusettevõtteleis ei ole alaealisil kuni seitsmeteistkümnenda eluaastani lubatud transmissiooni juures sääraseid tööd, nagu nende määrimine, puhastamine, parandamine, õmblemine, rihmade, nõõride ja kettide pealepanemine. Kuni kuueteistkümnenda aastani alaealisi ei või jõumashinade juure tööle lasta. 14—16-aastaste alaealiste viibimine ilma täiskasvanuteta ruumides, kus asuvad jõumashinad, on ka siis keeldud, kui nad nende juures ei tööta.

Tööstuslikus töös on loeteldud need tööalad, kus alaealised võivad töötada alles pärast 15. eluaastat, mõnel tööalal alles pärast 16—18. eluaastat. Maaalustes kaevandustes on lubatud töötada noortel pärast 18. eluaastat, raskuste tõstmisel võib tarvitada noorte tööjõudu pärast 16. eluaastat.

Püssirohutehaste püssirohuosakonnas, lõhkeainete ja jahipüssi padruni kapslite valmistamise tehaseis ei lubata tööle võtta alaealisi alla 18. eluaastat, kuni 16-aastasil ei ole lubatud tapamajades, loomanülgimise ja soolikatööstusis töötamine ja viibimine.

Põllutöös ei ole noorte tööpäeva eraldi normeeritud, vaid siin on kehtivad üldised eeskirjad — keskmine aastane põllutöölise tööpäeva pikkus ei või olla üle 9 tunni, kõige pikemal tööajal peab põllutööliline vähimalt 9 tundi öövahega ööpäeva jooksul saama. Ainult ületunnitöö on alaealistel keeldud. Peale erandite on pühapäevad ja pühad puhkepäevadeks.

Tööstusettevõtteleis ei tohi alaealisil kuni 16. eluaastani tööpäev

kesta tekstiiltööstuses üle 6 tunni ja teistel tööaladel üle 6½ tunni, ületunnitööd kuni 17. eluaastani ei ole lubatud, samuti kuni 16-aastasil töötamine pühapäevadel ja pühadel. Kuni 18-aastasil ei või lasta ilma vaheaegadeta üle 4 tunni järgemööda töötada, alla 18-aastaste öötöö on avalikes ja eratööstusettevõtteleis keeldud peale seaduses ettenähtud erandite.

Ööks loetakse ajavahemikku ühe töövahetuse juures kella 9 ja suurema arvu vahetuste juures kella 10 õhtul kuni 5 hommikul.

Kodus töötavad lapsed sageli väga kaua, ka õhtul hilja. Siin oleneb tööpäeva pikkus vanemate arusaamisest.

Pühad ja puhkepäevad on ühtlased noortele ja vanadele.

Palgaliste noorte vahetustöö andjaga korraldatakse põllutöös kirjaliku lepinguga, mis tuleb teha kahes eksemplaaris, millest üks jääb tööandja, teine töölise kätte. Pealeselle tuleb noortöölisele anda ka palgaraamat, kuhu üles märgitakse üle või alla normi tehtud töö ja väljamaksetud palgasummad natuuras või rahas. Palka tuleb maksa aastatöölisele vähimalt 4 korda aastas, iga 3 kuu tagant; moonavilli tuleb töölisele iga kuu eest ette maksa.

Töölise töölepingu seadus, mis on kehtiv kõigi palgatöölise ja -teenijate kohta, välja arvatud riigi ja omavalitsuste teenijad, erakäitiste vaimutöötajad, põllutöölised, metsatöölised ja merimehed, ei tee töövõtjate vanuses vahet, vaid on kehtiv kõigi kohta. Noortöölisega, kellel puudub õppeleping, tuleb sõlmida tööleping.

Meistrite, õppinud töölise ja tööstusõpilaste seaduse järgi, mille ulatust on alataasa laiendatud, loetakse tööstusõpilaseks algkoolikohuse täitnud isik, kes on astunud õppelepingu põhjal tööstuslikku käitise kutseoskuse õppimiseks selles seaduses ettenähtud tööalal. Seaduses ja hiljem antud määrusis on ette nähtud eeskirjad selleks, et tagada tööõpilaste kutseoskuse omandamine, samuti tingimused, kuidas omandatakse õppinud töölise kutse.

Haiguskindlustuse alla kuu-

luvais käitis on kõik isikud, kes töötavad palgalepingu põhjal või seisavad käitise teenistuses, soo ja vanuse peale vaatamata, kindlustatud. Meistrite, õppinud tööliste ja tööstusõpilaste seaduse põhjal ei ole tööstuslikus ettevõttes teisi töötajaid, keda nimetatakse õpilasiks, peale selle seaduse põhjal õpilasiks võetud isikute. Säärased õpilased, kui nad palka ei saa, ei allu haiguskindlustusele. Harilikult saavad õpilasedki töötasu.

Õnnetuste vastu on kindlustatud vastavate seaduste alla kuuluvais käitis ka noortöölised.

Kindlustusnõukogu seletus 14. sept. 1931. a., et õpilased, kui nad palka ei saa, ei allu haiguskindlustuse seadusele, ei ole kooskõlas haiguskindlustuse seadusega ega ole ka otstarbekohane. Juba see, et õpilast õpetatakse, on töötasu.

Õpilaste ja noortööliste eest, kelle palk on väiksem kui kaks kolmandiku lihttöölise keskmisest päevapalgast, mis on määratud kindlustusameti poolt, maksab ettevõtte valdaja ettevõttesummadest.

Ei ole kahtlust, et ühesuguseil alusel peavad haiguste ja õnnetuste vastu olema kindlustatud kõik kindlustuse alla kuuluvais käitis töötajad, ka töötasuta õpilased. Ka õppelepingu alusel töötajaga võib juhtuda õnnetus, ta võib tööõnnetuse läbi eluajaks kaotada osaliselt või täieliselt töövõime. Siin peab tema saatust kergendama kindlustusseadus oma abistamisnormidega.

Missugune on noortööliste tervislik seisukord, sellest saame osalise ülevaate statistika andmeist, mis on avaldatud Eesti Statistikas, mis küll ei käi kõigi tööalade, vaid ainult nende kohta, kes haiguskindlustusseaduse alla kuuluvad.

Haigekassade liikmete keskel oli haigestunud isikute arv 1000 kassaliikme, s. o. tööliste ja teenija, kohta 14—16-aastaste keskel 351,7, 17—19-a. keskel 514,4 ja 20—24-a. keskel 534,7.

Haigestunud tööliste arv osutub haigekassade statistika andmeil kõige suuremaks 20—24-a. vanuste töö-

liste seas, mille põhjuseks arvatakse noorte vilumatust töötingimustes ja vähest hoolitsust oma tervise eest, aga ka seda, et noored algajad töölistel pannakse tihti raskemaile ja tervisele ohtlikemaile, kuigi lihtsamaile, töödele, kusjuures nende teenistus on tihti väga madal, mis ei võimalda korralikku tarvitete rahuldamist, nagu arvab H. Reiman.

Haigusist esineb haigekassade andmeil noorte keskel rohkesti grippi; haigestumine tuberkuloosi teostub suuremal määral 20—25 a. vanuses, esirinnas on siin tekstiiltööstus: vere ja vereloomeelundite haiguste, eriti kehvveresuse, puhul töölt vabastamisi tuleb suurel määral ette noorte keskel, alates 17 a. vanusest. Neid haigestumisi põhjustavad eeskätt madalast palgast tingitud alatoitlus ja raskeist tööoludest tingitud organismi ülepingutus. Kehvveresust leiame sagedaimini madalaima palgaastmega tekstiil-, kehakatte- ja pudukaubatööstuses, siis hooajalise iseloomuga transpordi ja sideme alal, kinisruumes öötööderohkes polügraafiatööstuses ja elektrijaamas.

Hingamiselukonna haigusi esineb suurimal määral noortel kuni 25 aastani; bronhiiti noortel meestel 17—19 a. ja naistel 20—24 a. Bronhiiti on kõige enam töölistel murdues ja kaevandusis, paber-, ehitus-, puu- ja tekstiiltööstuses. Kopsupõletikku on rohkesti noortel meestel 17—19 a. naha-, keemia-, metalli- ja paberitööstuses, mineraalide töötlemisel, elektrijaamades, kindlustuse ja kaubanduse alal.

Nina- ja selle kõrvalsoonte haigused ilmnevad rohkem nooremas eas ja eeskätt tekstiil- ja metallitööstuses, kindlustuse alal ja eriti lades, kõrihaigused ka nooremas eas tekstiiltööstuses, murdues ja kaevandustes, kindlustuse alal ja kaubanduses.

Seedimiselukonna haigusi leiame suurima sagedusega esinevat noorte tööliste keskel, kel puudub oma majapidamine ja seega vabal ajal korralik toitlustamise võimalus perekonnas.

Kuse- ja suguelukonna

haigusid (arvestamata suguhaigusi, mis kuuluvad nakkushaiguste rühma, esineb ka rohkemal määral nooremate naistöliste keskel, neid haigusi on sagedaimini meestel kehakatte- ja pudukaubatööstuses, kus tuleb töötada istudes, tekstiil- ja keemia-, ehitus- ja puhastustööstuses ning mineraalide töötlemise alal, naistel ehitus-, puhastus-, keemia-, tekstiil- ja metallitööstuses ning mineraalide töötlemise alal, nende tööalade hulka kuuluvad ka suurima sagedusega neeruhaigused, mida on kõige enam ehitus- ja keemiatööstuses. Põhjuseks peetakse töö- ja tervishoiutingimusi, milles tuleb töötada ja elada.

Õnnetusjuhtumist tingitud haigestumisi esineb sagedaimini nooremaelistel, eriti meestel, peamiselt tööõnnetuste mõjul.

Haigekassade andmed on läbi töötanud ja Eesti Statistika kuukirjas avaldanud H. Reiman. Teiste noortöölise kohta, ühes arvatud ka põllutöölised, puuduvad vastavad andmed. Haigekassades oli kindlustatud vaid 58 tuhat töötajat, neist 1936. a. noori: mehi 14—16-a. 1,0%, 17—19-a. 5,3%, 20—24-a. 14,9%, kõige enam aga 25—29-a. — 20,6%, naisi 14—16-a. 0,6%, 17—19-a. 3,9%, 20—24-a. 17,3%, 25—29-a. 19,4%.

Noorte töölise arv vanuses alla 20 a. näitab järjekindlalt vähenemist, mis oli eriti tunduv 1929.—36. a.

Noorte arvulise vähenemise olulisimaks põhjuseks peetakse maailmasõja tõttu tekkinud madalat sündivust aastail 1916—1920. Alates aastast 1932 madalaima sündivusega ajavahemikus — 1916—1920 — sündinud noored jõuavad juba tööaliste vanusesse ning vastavalt sündivuse langusele langeb nüüd noorte osatähtsus töötajate hulgas, ütleb R. Sõrmus, kes selle osa haigekassade andmeist on läbi töötanud ja avaldanud Eesti Statistika kuukirjas. Ta leiab, et noorte osatähtsuse langust on mõjutanud ka viimase aja tööstusliku arengu suund, kuna viimasel ajal on laienenud eriti ehitustegevus ja mitmesugused välistööd — põlevkivi- ja turbatööstus —, kus noorte tööjõu kasutamine on ulatuselt võrdlemisi tagasihoidlik.

Üksikuist tööstusharudest suhteliselt kõrgeima noorte osatähtsusega esineb metallitööstus, polügraafia- ning kehakatte- ja pudukaubatööstus.

Naiste hulgas noorte arv on suhteliselt üldiselt madalam.

Haigekassade andmeil oli 1935. a. keskmine vanus töölisel: meestel 32,9, naistel 33,0, ametnikel: meestel 42,0, naistel 34,6 aastat.

Haigekassade andmed ei käi isikute kohta, kes järgemööda üle 6 kuu haiged olid ja seega liikmeskonnast välja langesid. Seepärast peab haigekassa liikmete suremist, samuti haigestumist, käsitlema kui valitud massis ilmnevat nähtust.

Seda arvestades näeme, et haigestumiste arv on väga suur ka noorte keskel. Töölise keskmine eluiga on lühike.

Rahva tervishoiu huvides on, kui noorte töökaitset nii ulatuseliselt kui ka sisult täiendatakse, ulatuseliselt kõigi nende töötavate noorte kohta, kes veel ei kuulu töökaitse alla, sisust aga kõrvaldatakse puudused, mida elu on näidanud, ja täiendatakse uute eeskirjadega, jõudes neis ka kodutöö korraldamiseni.

Üheks tähtsamaks ülesandeks noortele, kes tulevad alg- ja keskkoolist, on töö võimaldamine.

Noorte tungi tööle ja töövõimaluste vähesust kasutavad paljud era-, isegi kogukonnaasutused, pidades oma kantseleides ja büroodes palgata n.-n. „praktikante“. Ka praktikandid peavad oma töö eest tasu saama.

Üldise töökaitsega tuleb ühtlasi anda ka neile noortele kaitset, kes töötavad praegu käitistes, kus puuduvad veel töökaitse seadused.

Üldise sotsiaalkindlustuse seadusega tuleb kindlustada ka kõik noored, kes tööle siirduvad.

Noorte kaitseks on ka algkoolikohustus, mille pikendamine 6 aastani on rahva tuleviku huvides.

Kehtiva põhiseaduse järgi on noorte kasvatamine vaimselt, kõlbeliselt ja kehaliselt tublideks ning väerikaiks Eesti

kodanikeks vanemate kui ka riigi- ja omavalitsuste tähtsaimaid ülesandeid.

Töö on iga töövõimelise kodaniku au ja kohus.

Riik aitab töö võimaldamiseks kaasa.

Töö on riigi kaitse all, eriti noorte töö, mida nõuab juba rahva tervis, heaolu ja tulevik.

Gripp

J. R.

Gripp-influenta osutub tänapäeval väga sagedaseks haiguseks. Meil esineb see eriti hilissügisel, talvel ja varakevadel.

Gripi levimine toimub arvatavasti inimeselt inimesele, eriti ohtlikud levitajad on kergesti haiged. Pole ka veel selge, kas kord haiguse põdemine jätab immuunsuse. Gripi tekitajaks on arvatavasti väike pisilane (Pfeiffer 1892. a.) ja infektsiooni laialilagunemine organismis toimub arvatavasti mahlateede ja väikeste kopsutorukete kaudu. Inkubatsioon (aeg nakkusest esimeste haigusnähtusteni) kestab arvatavasti mõned päevad.

Kliiniline pilt võib olla väga mitmesugune. Vastavalt rohkemavalduvatele haigusnähtustele võib gripi palavikku jagada aju-, rinna- ja kõhuvormideks, kuid haigus haarab kogu keha. Juba 4—5 päeva on temperatuur veidi kõrgem, haige tunneb, nagu algaks nohu või köha, kuid sellele ei pöördta tähelepanu. Järsku või väga kiiresti tekib kõrge palavik, sageli külmavärinatega, ja raske haigusetunne.

Haige ise teab, et tal on gripp.

Liikmed valutavad, külma- ja soojatunne vahelduvad. Sageli tekib varsti tugev köha, ninast verejooks, valud kaelas. Mõnedel võib esineda urineerimise takistus, sageli kõhukinnisus või lahtisus ja puhitus. Kogu kõht võib olla pingul ja äratada kahtlust ussjätke põletikust. Osa haigeid kaebab tugevaid peavalusid, iga pisimgi pea või silmade liigutus osutub valuliseks ja see sunnib haiget lamama üsna apaatsena. Kaebused on harilikult öösel suuremad. Palavik püsib 2—3 päeva kuni 39°. 5. päeval langeb temperatuur, alles 37,5—37,0°-ni, ja püsib 3—4 päeva. Üldse palaviku kulgu võib olla mitmesu-

gune, teatud juhtudel võib temperatuur uuesti tõusta, harilikult 8. päeval, mis eeldab haiguse ägenemist. Viimastel päevadel pole veel täielist tervistust, ka haiguse kolle pole kustunud. Haige tunneb ebamugavat väsimust, nõrkust ja isutust.

Haiguseohud on selle komplikatsioonides ehk tüsistustes. Tugev köha 3.—4. päeval eeldab, et on tekkinud kopsutorude põletik (bronchitis). Seda tuleb võtta küllaltki tõsiselt, kuna, eriti noortel, võib soodustuda kopsutorude laienemine. 4.—6. päeval võib tekkida kardetud gripi kopsupõletik (pneumonia), mille kulgu ja prognoosi pole mitte alati head. See võib tekkida ka alles 2—3 nädalat pärast gripi põdemist. Edasi gripp võib põhjustada üldmürgitust (sepsis) igasugusel kujul. Raske gripi kahjustus võib soodustada juba oleva tuberkuloosi arengut, samuti on nõrgestatud organism väga vastuvõtlik tuberkuloosile jne. Gripp võib põhjustada väga mitmesuguseid haigusnähtusi peale tavalise gripi-palaviku.

Vahendid gripist hoidumiseks (profülaks) on mitmesugused. Soovitatakse kiniini (chininum mur. 0,03—0,3 pro die), joodi vähesel määral, kuid tähtsaim on hea toit. Samuti peavad kerged haiged lamama voodis, et nad ei kannaks haigust edasi! Kõhimisel ja nuuskamisel tuleb hoiduda piisku teistele levitamast! Hoida suu puhas! Tuba võimalikult tuulutada! Hoiduda külmetamisest.

Ka lihtsa gripi korral (tüsistusteta) olgu haigele reegliski, et ei tule pidada end liiga kiiresti tervistunuks. Sellega võib vältida paljusid raskeid tüsitusi, kui haigust võetakse tõsiselt.

Teame, et gripi virulentsus (haigusetekitaja toime organismile) võib olla

mitmesugune, vastavalt ka haiguse iseloom on raskema- või kergemakujuuline. Gripi epideemiaid on olnud meil Eestis korduvalt ja tänavu kevadel, öieti juba märtsikuu algusest peale on gripp jällegi väga laialdaselt levinud. Näiteks Tartu üldhaigekassa päevane haigete arv kahekordistus märtsikuu kestes just gripahaigete arvel. Eriti rohkesti on haigeid ka Tallinnas ja mujal.

Peab aga õnneks märkima, et käesolev epideemia on rohkem healoomuline. On palju juhtumeid, kus kõrge temperatuuriga haigestunu kosus juba kol-

mandal päeval niivõrd, et võis asuda tööle. Huvitav on see, et haigust põetakse ikka perekondade viisi. On isegi juhtumeid, kus kogu maja elanikkond on tabatud haigusest. See on selgeks tunnuseks gripi nakkusest.

Kordan veelgi, et eriti ohtlikud on kergesti haiged oma ümbrusele. Peaks arvestatama küll tõsiselt, et ka sellased haiged vajavad kodust ravi, et mitte olla ohtlikud teistele.

Gripipalavikule tuleb osutada tõsist tähelepanu ja võidelda selle levimise vastu.

Sotsiaalpoliitilisi päevaküsimusi

L. Johanson

1.

Vaesuse aruanne.

Vaesuse aruandeks nimetab „Post.“ palgaliste varandusliku seisundi kohta teoksiloleva büdžetiuurimuse andmeid, mis on avaldatud „Eesti Statistikas“ nr. 196 (3) — 1938. a. H. Reimani poolt. „Post.“ ütleb, et juba needki vähesed arvud tööliste ja ametnike leibkondade varanduslikust seisust annavad meile olukorrast pildi ja kahjuks õige kurva ning mõtlemapaneva kujutuse. Meil ei ole ka mingit põhjust arvata, nagu oleks see pilt tõeliselt halvem, pigemini võiks küll vastupidist arvata. Kuigi leibkonnad on püütud nõnda valida, et nad omal alal oleksid võimalikult tüübilisemad, näitaksid keskmist olukorda, kuid tegelikult kujuneb olukord ikka nõnda, et uurimisel jäävad vaesemad perekonnad rohkem kõrvale kui jõukamad. Seepärast ei tule arvata, nagu näitaksid need andmed olukorda tõelisest halvemana... Seda „Post.“ arvamist peame meilegi õigeks.

Varanduste ja võlgade käsitlusel on võetud vaatlusele üldse 629 leibkonda, neist 295 tööliste-leibkonda, 190 riigi- ja omavalitsusametniku leibkonda, 42 tööst- ja kaubandusametniku ja teenija leibkonda, 24 käsitöölisleibkonda ning lõpuks 78 põllutöölisleibkonda, viimaseid vaadeldakse eraldi! Tallinnast oli 287, Tartust 106, Narvast 53, Pärnust 46, teistest linnadest 9, põlevkivikaevanduse piirkonnast 15 leibkonda

ning maalt mitmesugustest kohtadest 35 leibkonda.

Arvestati: 1) kapitalidena — rahatagavarad büdžetiuurimise alguseks, olgu kodus, pangas või laenuks antud või väärtpapereisse mahutatud (viimast esineb harva, peamiselt ametnikel); 2) Väärisesemeina — väärismetallist ja -kividest ehted, kuld tasku- ja käekellad ning muud sellased esemed; 3) kinnisvaradena — peamiselt majad, talud, ehituskruunid jne.; 4) mööblina — tavaliselt mööblina käsitletavat korterisisustuse esemeid; 5) korterivarustusena aga — kõik muu korterisisustus peale mööbli, nagu elektriarmatuurid, raadioaparaadid, muusikariistad, maalitud, skulptuurid, vaibad, padjad ja madratsid, eesriided, vaasid, kellad, kohvrid, toallilled jne.; 6) majapidamisriistadena — köögi-, laua-, pesu-, puhastuse ja muud majapidamise ja korteri korrashoiu riistad; 7) trükitootena — raamatud, ajakirjad, noodid, albumid, margikogud jne.; 8) spordi- ja tervishoiuvahendena — fotoaparaadid, jalgrattad, suusad, uisud, kelgud ja muud spordiriistad ning tervishoiu- ja hügieenivahendid; 9) töö- ja ametiriistadena ja -materjalidena ning kinnisvara, looma- ja aiapidamisvahendena — kõik mitte tarbimise, vaid tulutaotluse otstarbeks kasutatavad vahendid ja esemed; 10) loomadena — kõik tulutaotluseks ja lõbuks peetavad loomad; 11) riietusena ja jalanõudena — kõik leibkonna riidevarustus peale pesu ja jalanõude; 12) pesuna — ihu-, voodi-, laua-, köögi- ja muu pesu; 13) kütte- ja valgustusainena — kõik kütte- ja valgustusainete tagavarad; 14) toiduainena — kõik toidutagavarad ja tarvitamata valmis- toidud.

Nagu sellest loetelust nähtub, on arvesse võetud kõik, mis leibkonnal varandusena olemas.

Missugune on siis tööliste ja teenijate varanduse suurus ja koostis, näeme järgmisest tabelist:

Varanduse suurus ja koostis leibkondade järgi

	Keskmiselt leibkonna kohta kroonides				
	Töölised	Riigi- ja omavalitsusametnikud	Tööstus- ja kauband. ametn. ja teenijad	Käsitöölised	K o k k u
Kapitalid	72	272	111	113	146
Väärisesemed	38	134	77	53	75
Kinnisvarad	177	804	333	394	415
Mööbel	159	397	310	189	254
Korterivarustus peale mööbli	205	478	367	249	313
Majapidamisriistad . .	65	149	128	72	99
Trükitooted	24	207	160	36	98
Spordi- ja tervishoiuvahendid	32	60	61	28	43
Töö- ja ametiriistad ja materj. kinnisvara kasutam., looma- ja aiapidam. vahendid	29	42	48	430	52
Loomad	1	7	21	19	5
Riietus ja jalanõud . .	350	573	580	376	446
Pesu	123	238	210	117	169
Kütte- ja valgustusainete tagavarad	6	11	14	11	9
Toiduainete tagavarad	8	18	23	17	13
K o k k u:	1289	3390	2443	2104	2137

Leibkondade arv . . . | 295 | 190 | 42 | 24 | 551

Nagu neist arvudest nähtub, on töölised varanduseta ja elavad „peost suhu“, keskmiselt omavad kapitale kõigest 72 kr., väärtesemeid 38 kr., kinnisvara 177 kr. Need on ka enam-vähem realiseeritavad varandused, kuna mööbli, trükitoodete, riiete jne. realiseerimine on küsitav. Suurest vaesusest kõneleb ka see, et pesu on keskmiselt töölisperekonna kohta vaid 123 kr. eest, kütte- ja valgustusaineid 6 ja toiduainete tagavarasid 8 kr. eest, mis tõendab, et tuleb elada kauplusest või turult iga päev toiduaineid tuues.

Oma vaesuse poolest järgnevad töölisele käsitöölised, selle järele tööst. ja kaub.-ametnikud ja -teenijad, kuna neist kõigest keskmiselt enam varandust omavad riigi- ja omavalitsusametnikud.

Kõige vähem varandusi omavad töölisest vallalised ja suurearvulised perekonnad. Töölistel tuleb varandust 1-liikmelise perekonna kohta

482, 2-liikm. — 1616, 3-liikm. — 1334, 4-liikm. — 1395, 5-liikm. — 999 ja 6-liikm. 746 krooni. Nii on 2-liikmelistel, see on abielupaaridel, kõige enam varandust, selle järele 4-liikmelistel perekondadel vähem, 3-liikmelistel veel vähem, 5-liikmelistel tunduvalt vähem, 6-liikmelistel veelgi vähem. Siit järgneb, et mida enam töölisperekonnal on lapsi, seda vähem varandust, 6-liikmelisel perekonnal kõigest 746 kr. Seegi on põhjenduseks, et laste abiraha on tarviline, kuna töölise töötasu ei vasta perekonna toitmise nõudeile.

Ametnikele ei tähenda perekonnaliikmete arvu kasvamine vaesuse tõusu, sest ametnike töötasu tõstetakse aastate järgi, riigiteenistuses tuleb juure vanusetasu ja lasteabiraha.

Riigi- ja omavalitsusametnike varandus on: 1-liikm. leibkonnal — 2019, 2-liikm. leibk. — 3040, 3-liikm. — 3167, 4-liikm. — 4039, 5-liikm. — 3371, 6-liikm. — 3544 kr. Nii on kõige enam varandust 4-liikmelisel, 6-liikmelisel leibkonnal siiski enam kui 5-liikmelisel.

Tööst.-kaub.-ametn. ja -teenijail on varandust: 1-liikmelisel perekonnal 1031, 2-l. leibk. — 1958, 3-liikmelisel leibk. — 2097, 4-liikm. — 3398, 5-liikm. — 2476, 6-liikm. — 2458 kr.

Käsitöölistel: 2-liikm. leibk. — 3784, 3-liikm. vähem — 1522, 4-liikmelisel veel vähem — 1161, 5-liikm. — 2858 ja 6-liikm. — 2416 kr.

Neid arve tuleb ka siis meeles tuletda, kui kõneldakse rahvaarvu suurenemise vajadusest.

Lapse sündimine ei tohiks kaasa tuua varanduse vähenemist ja vaesuse suurenemist.

Töölise varanduslik seis on:

Ellamaa turbatööstuses, Jägala puupapivabrikus ja Abjas — 1719 kr., selle järele Tallinnas — 1467 kr., siis põlevkivi rajoonis 1220 kr., Tartus 998 kr. ja Narvas 887 kr.

Arvud näitavad, et mida suurem tööpalk, seda suurem ka varandus.

Võlgu on töölistel keskmiselt leibkonna kohta 102 kr., kõige väiksem 1-liikm. — 83, kõige suurem 4-liikm. leibkonnal — 110 kr. Ametnike ja käsitöölise võlad on suuremad kui töölistel.

Töölaliste varanduslik seisund näitab omakorda, et on tarvis töölaliste majanduslikku taset tõsta — palgakõrgendusega. Lasterohkete perekondade vaesenemine sunnib otsima abinõusid, kuidas seda ära hoida.

Töölaliste varanduseta olek nõuab ka kategooriliselt, et lastele, leskedele ja tööjõuetutele eluülalpidamise võimaldamiseks on tarviline vanaduse, invaliidisuse, leskede ja vaestelaste kindlustamine.

Töölaliste varanduslik seisund näitab ka, kui väga on põhjendatud haiguskindlustus, töölaliste ja nende perekondade abistamine ja neile hinnata ravi võimaldamine. Muidu tuleb haiguse ajal hakata pantima või müüma pesu ja riidehilpe, missuguseid müües surma korral vaevalt kaetakse matuse kulud, vaesemates leibkondades ei jatku sellestki.

Et rahva elu muutuks tervemaks, on tarviline nihutada esirinda töölaliste majandusliku elutaseme tõstmine, see on — palgaolude parandamine.

2.

Laste pensionid.

Ülaltoodud andmed näitavad, kuidas laste rohkus toob töölistele kaasa vaesust, aga ta annab võimaluse ette kujutada, missuguseks muutub alaealiste laste seisukord, kui perekonnatoitja jääb töövõimetuks või sureb: tööline ei pärande oma lastele mingit varandust. Et need lapsed võiksid elada, selleks on tarvis neile sotsiaalkindlustusega anda eluülalpidamist. Vanaduse ja invaliidisuse vastu kindlustamise seadus on päevakorras. Nüüd kuulub, et mõnelt poolt ei peeta esialgu kindlustuseseadusega ka lastele ja leskedele pensioniõiguse andmist võimalikuks, kuna see toovad juure kulusid. Töölisorganisatsioonid, haigekassade liit ja tööliskoda, kes nende küsimuste arutamisel on kompetentseteks asutusteks, on juba oma seisukohad avaldanud, et sotsiaalkindlustusega tuleb tingimata ka alaealistele lastele anda pensioniõigus. Tööliskoja üldkoosolek leidis, et ühiskonna kohustused alaealiste suhtes ei ole väiksemad kui vanade suhtes.

Et laste kindlustamine pensioniseadusega on tarviline, seda tõendab kõige paremini tööliste „vaesuse aruanne“.

3.

Töölisvanemad ja töösturid.

Kehtiva seaduse järgi kõigis töösutlikes käitises, mis on asutatud vähimalt kolmeks kuuks ja kus on vähimalt 25 tööliset, asutatakse tööliskonna asutused tööliste huvide kaitseks ning nende majanduslike olude paremale järjele tõstmiseks ja käitise arendamisele kaasaaitamiseks.

Töölisvanemate ja -nõukogu ülesandest on seaduses eriti märgitud:

- 1) kaasaaitamine käitise tootmisprotsessi ratsionaalsemale järjele seadmiseks; 2) käitises tekkivate töötulide lahendamiseks kaasaaitamine; 3) käitise tööandja ja tööliskonna vahel tekkivate kollektiivtulide lahendamisele kaasaaitamine; 4) sisekorramääruste, palgatariifide, tükitööhinnakirjade ja teiste käitise tööliskonnasse puutuvate korralduste koostamisel esinemine tööliskonna huvide kaitsjana; 5) järelevalve käitises töökaitses ja sotsiaalkindlustuse seaduste ja määruste täitmise üle, ning tarbe korral tööandja või tööinspektori tähelepanu juhtimine sel alal ettetulnud puudustele ja väärnähtustele; 6) käitise tööliskonna esindamine tööliskonna tarvis loodud asutustes, kus tööliskonna esindamine on nähtud ette vastava seaduse, määruse või põhikirja alusel.

Seadus ütleb „asutatakse“, aga mitte „võib asutada“, kuid siiski tõlgitakse seda seadust nendegi poolt, kes peaksid selle täitmiseks tegutsema, nii, nagu oleks tööliskonna asutuste asutamine vabatahtlik asi. Ja nii me näemegi tõsiasi, et töölisvanem või töölisnõukogu on valitud vaid 128 käitises, kus töötab 29.238 tööliset, kuid on valimata 203 käitises, kus tööliste arv on 14.773.

Tööinspektiooni jaoskondade järgi on töölisvanem või töölisnõukogu valimata:

1. tööinspekts. jaosk. Harjumaal 105 käitises, kus on 7332 tööliset, samas

jaoskonnas Tallinnas 18 käitises 1386 töölisega.

2. jaosk. (Harju, Lääne ja Saare) 17 käitises 1701 töölisega.

3. jaosk. (Järva) 29 käitises 1782 töölisega.

4. jaosk. (Pärnu): 18 käitises 611 töölisega.

5. jaosk. (Tartu) 5 käitises 313 töölisega.

6. jaosk. (Valga, Võru, Petseri) — 7 käitises 1101 töölisega.

7. jaoskonna kohta (Narva) puuduvad andmed.

8. jaoskonnas (Viljandi) 6 käitises 471 töölisega.

Kuigi töölisvanemad olid juba Vene ajal, Eestis aga vastav seadus oli kehtiv juba iseseisvuse algusest peale, siiski nii paljudes käitistes ei ole veel seda seadust ellu viidud. Kahtlemata kannatavad selle all tööliste huvid ja võiakse, ilma et oleks sellele tähelepanu juhtijatki, rikkuda teisigi töökaitse seadusi, nii kõigepealt tööaja seadust, tehes seadusevastaselt ületunde, töölepingu seadust ja isegi töölise palku, arvestades neid ebaõigesti ja tariifidele mittevastavalt.

Töösturite keskel olevat isegi nõu antud, et hoidutaks töölisvanemate valimistest, tehes valimistele takistusi, aga ühtlasi püütakse ka lahti saada töölisvanemaist, kes on juba valitud, eriti neist, kes oma ülesandeid ausasti ja korralikult täidavad. Kuuleme alata, missuguste abinõudega töölisvanemate valimisi on ära hoitud.

Eesti tööstuskapital ei hooli töölise õigustest ega rahva huvidest. Ta on omaette maailm, kus suurt osa etendavad muulased, kelle suhtumine Eesti töölisele ei ole sageli sugugi parem kui jaapanlastel Hiina kulidele. Aga ka Eesti rahvusest töösturid ei ole oma suhtumises töölise õigustele ammugi vabameelsed ega demokraadid. Meil ei ole põhjust tõendada, et J. Puhki, A. Oinase ja paljude teiste eestlaste nimega seoses olevates käitistes töölise õiguslik, sotsiaalne ja majanduslik olukord oleks parem kui Scheeli ja teiste mitte-eestlaste nimedega seotud käitistes.

Kuidas töölisvanemaid ei kaitse ka seaduses selleks ettenähtud paragraafid vallandamise eest, seda näeme Lutheri vabrikus ja üldse Eesti tööliskonnas väga lugupeetud töölisvanema R. Koppelmani vallandamise loost, samuti ka Fr. Krulli vabriku töölisvanemate vallandamisel.

Kuna seadus on olemas, tuleb teda täita, sellepärast tuleb töölisvanemad valida kõikjal, kus see seadustega on ette nähtud. Ka tööstuslike käitiste tööliskonna asutuste seaduse täitmise järelevalve allub § 61 kohaselt tööinspektoreile, siin aga peavad kõigepealt ka töölised ise samme astuma, et nende seaduslik esindus asutataks kõigis käitistes, kus see kehtiva seadusega on ette nähtud, aga et kaoksid ka töölisvanemate vallandamised ja neile antaks tarvilist seaduslikku kaitset.

Liikuvast palgaastmestikust

Joh. Mihkelson

Töölise sihiks on olnud võidelda sellaste palkade eest, mis vastaksid töölise väljaminekuile. Viimaseil aastail toimunud hindade tõus peagu kõikides maades on põhjustanud reaalpalkade stabiilsuse kindlustamise päevakorrale tõusmist. Kui hinnad tõusevad ja nominaalpalgad jäävad endisiks, siis töölised saavad oma senise teenistuse eest vähem tarbimiseaineid kui enne.

Et hindade ja elukalliduse liikumise

mõju vähendada, on püütud seada sisse n.-n. „liikuvast palgaastmestikut“. Sellaste palkade arvestamise aluste põhimõtte seisab selles, et kui hinnad või elatismaksumus tõuseb või langeb teatud protsendi võrra, siis vastavalt sellele suurenevad või vähenevad kokkulepitud palgatabelis üksikute tööde tasud.

Eestis pole seni suuremas ulatuses praktiseeritud liikuvaid palgaastmetikke. Mõnede kollektiivlepingute sõl-

mimisel tõsteti siiski see nõue üles, eriti 1935. ja 1936. a. töövõitlustes. Töötülide lahendamise komisjoni tegevuses ja sundotsuseis pole, kahjuks, ilmnenu liikuva palgaastmestiku põhimõtte vastavalt elatismaksumuse liikumisele.

Selle vastu on aga sundotsuseis ilmnenu liikuva palgaastmestiku mõtte hoopis teisel juhtumil, mida välismaises palgaolude korraldamises palju ette ei tule, nimelt ratsionaliseerimise puhul. Viimases töötülide lahendamise komisjoni otsuses Kreenholmi töötulis on öeldud, et ratsionaliseerimise puhul tuleb tõsta tööliste palgu 7 protsendi võrra nendest palgakadest arvates, mis makseti töölisile ratsionaliseerimisele eelneva kuu kestes.

Huvitav oleks teada antud korral, missuguseil aluseil tugenes komisjon oma otsuse tegemisel. Liikuvale palgaastmestikule võivad olla väga mitmesugused alused. Senises praksises jaotatakse need alused peamiselt kolme liiki: hinnad, elatismaksumus ja produktioon. Komisjoni sundotsusest võiks järeldada, et 7%-lise palgatõusu aluseks on võetud viimane liik, s. o. produktiooni tõstmine ratsionaliseerimise teel.

Kõigi kolme liikuva palgaastmestiku aluste ühiseks ülesandeks on hoida paljade ostujõud stabiilne.

Kuna töötülide lahendamise komisjoni koosolekud on kinnised, siis pole võimalik käsitleda lähemalt, millele on rajatud see „ratsionaliseerimise“ alus ja miks on selle juures võetud palgatõusuks 7%.

Liikuva palgaastmestiku tarvitamiseks on aidanud kaasa omalt poolt kollektiivlepingud, mis sõlmitakse pikemale ajale. Alles äsja sõlmsid rootsi trükitöölised kollektiivlepingu

9 aastale. Loomulikult oli seal ette nähtud liikuv astmestik.

Mõnel pool on tõstetud üles küsimus, et kas liikuv palgaastmestik on see nõiavits, mis suudab korraldada kõik puudused? Senised kogemused räägivad, et liikuvale astmestikule on oma tähtsus, kuid töötülid jäävad ja kutseühingud on tarvilised, kuni valitseb kapitalistlik valmistussüsteem.

Liikuva astmestiku hinnangul ei tule unustada neid raskusi, mis on „õige“ aluse või indeksi leidmisega. Täielist hindade või elukalliduse kõikumist liikuva astmestikuga pole üldse võimalik ära hoida.

Kui võtta arvestuse aluseks hinnad, siis kõiguvad need ja on ebauhtlased juba väikeseulatuseliseski riigi osas. Kohalikud hindade kõikumised ei peegelda veel üldist majandusliku arengu suunda. Samuti on raskusi elatismaksumuse indeksi arvestamisega. Meil on elatismaksumuse indeksi arvestamise alused niivõrd puudulikud, et sellele on juhitud Tööliskoja poolt vastavate asutuste tähelepanu. Senised kogemused mitmetes maades keskmiste hindade kindlaksmääramisel näitavad, et saadud keskmised arvud ei vasta enamik juhumeil tõelistele hindadele.

Produktiooni võtmine liikuva astmestiku aluseks on samuti keeruline ja kaudne ning eeldab tugevat ja üldist kontrolli majanduse üle.

Liikuvast palgaastmestikust ei saa illusioone teha ja see ei kõrvalda kuidagi kutseühingute aktiivsuse vajadust. Liikuv palgaastmestik, ka kõige suurema hoolega ja täpsusega koostatud aluseil, on ja jääb ainult üheks paljudest ametiühingulise töö ja võitluse vahendeist.

Kutseühingud tõstavad tööliste elutaset

Suur edu Rootsis

J. Merend

Kutseühingud on kõikides maades oluliselt suutnud tõsta töötavate hulkade elutaset. Inglismaal on 1880. a. saadik kuni maailmasõjani töö-

listel reaalpalgad järjekindlalt tõusnud. Suurmüügi indeksid kaupadelt on umbes samal tasemel, mis 1880. aastal, kuna palgaindeksid on tõusnud 150%.

Maailmasõja ajal tõusid hinnad kiiremini kui palgad, kuid juba 1921. a. sündis jälle muudatus. Reaalpalgad hakkasid uuesti tõusma. Reaalpalkade tõus kestis kuni 1936. a. Mõõdunud aastal võis märgata teatavat tagasiminekut, kuid mitte sel määral, et tööliste elutase oleks selle all tunduvalt kannatanud.

Ameerikas Federal Reserve Bank'i andmeil olid 1937. aasta detsembris palgad 8% kõrgemad kui 1929—1930. a. keskmised palgad. Palkade indeksite arvestamise juures on võetud arvesse peale tööstustöölise ka põllutöölised, ametnikud ja teenijad transpordis ja väikekaubanduses j. t. Elatusmaksumuse indeks, mis 1929—1930. a. arvestati 98, langes 1937. aastal detsembris 88,6-le. Sellega on reaalpalgad tunduvalt tõusnud. Tööaeg oli 1929. a. keskmiselt 48 tundi nädalas, mõõdunud aasta detsembris aga 34 tundi.

Rootsis on ametlike andmete järgi tööliste reaalpalgad langenud sõjaaastail. 1919. a. algas tõus. 1921. a. oli päevateenistus juba 25% võrra kõrgem kui 1913. a., ja tunniteenistus ületas 1913. a. taseme 50%. Tööaeg kindlustati seaduseandlikul teel 8 tunnile päevas. 1922. aastal juhtus väiksemaulatuselise tagasimineku palkades, kuid siis järgnes pidev tõus, mis kestis kuni 1931—1932. a., millal majanduskriisi uuesti mõjutas tööliste palku. 1931. a. olid tööstustöölise reaalpalgad 146,9% kõrgemad kui 1913. a., kui arvesse võtta tööliste aastateenistust. Tunniteenistus oli aga samal ajal 177,2% kõrgem.

Keskmiselt oli elatusmaksumuse indeks 1936. a. vaevalt 158, kuid mõõdunud aasta jooksul tõusis see 161,5-le. Sellest tingitud reaalpalkade vähenemist kompenseeris mõõdunud aasta jooksul kesk-

miselt 7,5%-line palkade tõstmine, mis teostus uute kollektiivlepingute sõlmimisega. Kui käesoleva aasta jooksul ei tule suuremat hindade tõusu, siis võib arvata, et tööliste reaalpalgad tõusevad ka käesoleval aastal.

Eeltoodud kuivad arvud kõnelevad siiski kutseühingute tähtsusest rohkem kui paksud köited üldisemal literatuuri.

Anglosaksi maade ja rootsi töölisel on suutnud seepärast oma elustandardit tõsta, et neil on olnud tugevad ja vabad kutseühingud nende eluliste huvide kaitseks.

Uuemad kokkuvõtted rootsi kutseühingulisest liikumisest näitavad, et kutseühingute keskliidu liikmete arv on aasta jooksul suurenenud 85.878 võrra. Aasta lõpul oli keskliidus liikmeid 840.254. Kasv oli seega 10,9%. Naisliikmete arv suurenes 11,6% võrra ja ulatus aasta lõpul 125.067-le. Kui võrrelda rahva arvu ja kutseühinguliselt organiseeritud tööliste hulka, siis on rootsi kutseühingud protsentuaalselt tugevaimad maailmas. Kusagil pole organiseerimisastet suudetud tõsta sellasele kõrgusele. 15—65-aastasist kodanikest kuulub kutseühingusse 20,3%. Kutseühingusse kuuluvate meeste arv on 715.167 või 35,2% täiskasvanud meestest. 1936. a. andmete järgi tuli teisele kohale Daani 11% ja Inglismaa 9%-diga. Suurim rootsi liit on metallitöölise liit 146.816 liikmega.

Mõõdunud aasta jooksul on näidanud kasvu kõik liidud, välja arvatud saeveskitöölise liit, kus liikmete arv langes 54 võrra, kuna see oli tingitud üldisest tööliste arvu vähenemisest saeveskitööstuses. Saeveskitööstuses langes tööliste arv tööstuse kontsentratsiooni ja ratsionaliseerimise tõttu.

Itaalia sotsiaalpoliitiline pale

A. Offenbach

„Faschismus als proletarische Errungenschaft“ — nii kõlab uuema fašistliku väljaande pealkiri. Raamatu koostajad ütlevad endid olevat tööstustöölised, kuid kõigi märkide järgi tuleb neid „tööstustöölisi“ otsida Itaalia korporatsiooniministeeriumist.

Sellest raamatust nähtub, et Itaalia ametiühingud või sündikaadid ei koondu enamikku töölistest. Fašistid ise ütlevad — see polevat tähtis, sündikaadid võitlevat (ka organiseerimatute heaks. Seega sündikaatidesse kogunevad vaid fašistliku meelsusega inimesed. Kriitilistel vaadeldes võib täie õigusega pidada tarbetuks koonduda sündikaatidesse. Teisiti kui fašistlikult mõtlev inimene ei saa sündikaadis oma tahet läbi viia, mitte ükski seepärast, et tal on vähe toetajaid, vaid terrori kartusel, mis valitseb nii sündikaadis kui ka väljaspool. Kui sündikaat peakski ühtuma teisitimõtlejaga, siis ülespoole minev sündikaatide süsteem allub kõikvõimsale korporatsiooniministeeriumile, kes teeb tõkestustööd.

Sündikaat ei oma muud kui nõuandva häälte, ja seepärast on kapital mureta. Töö-

listelt on võetud ära ka streigiõigus. Küll sündikaatide vahelised vahekohtud asja klaarivad. Ja sündikaat ei oma siin mingit otustavat mõju majanduselule.

Fašistid ütlevad: meie oleme sotsiaalpoliitiline partei. Sotsiaalpoliitika on meie ala. Vaatleme siis nende sotsiaalpoliitikat.

Raamatu koostajad ei märgi, kui palju saavad töölisel palka. Nad vaid ütlevad, et see pole halvem kui teistes maades.

Kui fašistid võimule tulid, siis polnud palgad head. Meie kasutame kaudseid andmeid, näidates selle palga veelgi vähenemist ostujõu kahanemise näol.

Milano kaubanduskoda *) kurdab, et kaupade läbimüük on alates 1934. aastast kuivanud umbes 15—30% võrra. Inimesed ostavad vähem toiduaineid. Põhja-Ameerikas ilmunud statistiline raamat**) toob konkreetseid andmeid ühe itaallase ostujõu nõrgenemisest:

*) „Frankfurter Zeitung“ 26. II 1938.

**) Columbia ülikooli professor Schmidt.

A a s t a d

	1926/30	1931/35	1936
Jahu (teravili)	142,5 kg	125,7 kg	118,6 kg
Maisijahu	27,6 „	25,6 „	24,2 „
Kartulid	35,4 „	35,9 „	29,6 „
Riis	6,2 „	6,2 „	7,1 „
Oad	5,0 „	5,0 „	4,0 „
Liha	18,8 „	16,4 „	16,1 „
Munad	6,3 „	6,7 „	6,6 „
Juust	4,6 „	4,9 „	4,3 „
Oliiviõli	6,1 ltr.	5,2 ltr.	5,1 ltr.
Või ja rasv	5,1 kg	4,8 kg	4,8 kg
Piim	33,1 ltr.	33,9 ltr.	32,8 ltr.
Aedvili	123,2 kg	108,8 kg	100,1 kg
Sool	8,0 „	7,1 „	6,0 „

Võime nentida, et reaalpalk on kogu aeg langenud, kutsudes esile alatoitluse ja seltest tingitud haigestumised.

Siiski on fašistid optimistlikud ja ütlevad: see on mälline palk, tähtis on tööline palk. Töeline palk kujuneb kõiksuguste sotsiaalreformide abisummade juurelisamisest. Kuigi selles suhtes võib vaielda (ka mujal maailmas on sotsiaalreformid leidnud teostamist, ilma et sellest tuletataks palgasuurus), siiski tahaksime tuua ülevaate neist lisadest.

Töökaitseaduste rikkumisest ja tööliste töötingimustest kõnelevad andmed: Senini on ettevõtjaid karistatud 29.000 korral, kusjuures on kindlaks tehtud 1400 töötingimuste rikkumist (ettevõtjate ja tööliste vahel kehtib kollektiivleping). Kui fašistid väidavad, et kuskil riigis pole saavutatud veel sääraat üksmeelt töövõtjate ja tööandjate vahel, nagu Itaalia fašistlikus korras, siis ülaloodud trahvide määr peaks küllalt kajastama ettevõtjate julgust „proletaarlikus“ riigikorras oma nõksude läbiviimisel. Palju neist töökaitseaduste rikkumistest veel saladusse jääb on muidugi teadmata.

Vanaduse ja invaliidisuse vastu kindlustamine on kehtiv 1931. aastast. Toodud arvud näitavad, et kuni 1936. aastani on välja maksetud umbes 2 miljoni abivajajale (pensionärile) kakss miljarit liidat (1 liira = 20 senti). Seega abi suurus on olnud keskmiselt 200 krooni igale abivajajale. Itaalia elukalliduse juures ja võrreldes teiste maade pensionide suurusega, ei ole see summa küll mingi abi. Isegi eesti trükitöölised maksavad aastas omal jõul 300 krooni ümber oma vanadele ja invaliididele.

Itaalia tööstuses valitsevate kehva olude kohta võib ülevaate anda suur tööõnnetuste arv, kusjuures fašistid on seadnud erilise instituudi tööõnnetuste puhul abistamiseks. 1936. a. on registreeritud 512.199 õnnetusjuhtumit 8 miljoni tööliste kohta. Kas poleks parem siin otsida teed õnnetusjuhtumite vältimiseks? Töötab küll sellekohane aparaat, meie tööinspektorite tooline, kelle ülesandeks on käitiste korra järele valvamine, aga antud arvud näitavad, et seisus-

kord on siiski katastroofiline. On tõsiasi, et häda lahendamise ei seisa mitte selles, et haiguste puhul rakendatakse töösse palju arste, vaid haiguspesade likvideerimises. Itaalia suurima Mussolini-nimelise haigla andmed tõendavad, et ükski Bologna linnas (haigla asukoht) oli haiglas 4288 haiget keskmise kestusega 20 päeva. Pealeselle tuli anda 101.341 korda esmaabi ja teha 652.000 visiiti. Fašistid lisavad, et seda tehti tasuta... Mis jääks siis itaalia tööliste palgast ülegi, kui need veel tasulised oleksid?

Kõigil diktaatoreil on olemas üks leitmotiiv: andke rohkem lapsi! Miks see nii on, seda võib mitmel viisil põhjendada. Kui arvestada seda, et diktatuuririikides inimelu ei maksa midagi, ja Itaalia on selle kohta toonud küllalt tõendusi nii Abessiinias kui Hispaanias, siis on siin eesmärgiks arvatavasti täienduskaadri loomine. Vahest ka see, et tänapäeva vanemast põlvest selle kriitilise mõtlemise tõttu pole midagi loota, küll aga võib noorsoost kasvatada truid järeleväge. Igal juhtumil on selles suhtes Itaalias palju tehtud ning laps võetakse õige varakult erilise valve alla.

On loodud eriline naistekaitse ja lastehoolekande asutus. Rasedaks jäänud naised võetakse järelevalve alla, muresetakse nende tervise ja toitlustamise eest. Sellane hoolekande kestab ka lapse rinnaga toitmise ajal. Seejärgi lapsed paigutatakse erilistesse noorsoo organisatsioonidesse, kus nad saavad esimese munsterduse fašistliku retsepti kohaselt. Vanemaks saades lähevad nad üle järgmisesse sellekohasesse noorsooorganisatsiooni jne. Muidugi, laste paigutamine neisse organisatsioonesse on vaba. Miks aga ema ei peaks lapse sinna paigutama, kui ta saab sealt toitu ja kehakatet ning muid soodustusi.

Sotsiaalse hoolekande kontrollülesannet täidab eriline instituut — rahvuslik sotsiaalne hoolekande, mis lahendab nii invaliidisuse kui ka vanaduse, kutsehaiguste, naistekaitse jt. küsimusi.

Itaalia haigekassade arv on praegu 2100, kus on registreeritud 4.300.000 töelist. Kuhu on jäänud 3.700.000 töelist, seda kahjuks raamatust pole avaldatud. Samuti pole avaldatud haigekassade kohta muid andmeid, kui et nad annavad igakülgset abi, haigestumise puhul tasuta pool päevapalka, antakse laenu ja surma korral perekonnale toetust. Võrreldes meie haigekassadega pole itaallastel küll põhjust hoobelda, kuna meil antakse haiguse puhul ¼ päevapalka toetust.

Tööliste vaba aja kasutamise korraldamiseks on asutus dopolavoro. See organisatsioon looteleb praegu 20.000 kohapealset üksust, liikmete koguarvuga 3.000.000. Tema ülesanded: kehalise tervikuse tõstmine (sport), kunstilise tegevuse rahuldamine, isiku kasvatamine ja kaitsekorraldus. Korraldatakse mitmesuguseid lõbustusi, odavaid sõite jne.

Kinod, teatrid, raamatukogud, võimlemis- ja spordiklubi, einelauad, väljasõidud — see

kõik kuulub dopolavoro otsestesse ülesannetesse.

Praegusaja itaallase eksistents, enesekriitika, iga ta samm leiab kindla ettekirjutuse. Ja see ettekirjutus, nagu ülal nägime, pole mitte tõstnud tema elutaset, vaid seda vähendanud. Fašistide sotsiaalpoliitika ei paranda tööliste olukorda.

Kindlustusameti otsuseid

— 2. jaoskonna kindlustusameti 30. märtsi 1938. a. koosolekult.

Haiguse abiraha arvestamisest.

August Auni kaebus Tallinna ühise haigekassa juhatuse vastu haiguse abiraha arvestamise asjas.

Aruandja seletus: Tallinna ühise haigekassa k-liige August Aun on alates 1937. a. oktoobrikuust olnud haigena ravimisel haiglas 22 päeva jooksul ning selle aja eest on haigekassa juhatusele Tööst. Töö Sead. § 309 p. 1 põhjal kuuluvat abiraha arvestanud $\frac{1}{2}$ keskmise päevapalga suuruses, lugeses A. Auni vastavalt haigekassa abirahade normide § 1 p. b kohaselt üksikuks. August Aun on oma perekonda registreerinud haigekassas 15. nov. 1937. a., nagu seda õigeks võtab haigekassa juhatuse oma kirjas 28. III s. a. nr. 54-II. Kuid sellegipärast haigekassa juhatuse keeldub A. Aunile kui perekonnaga k-liikmele tasumast abiraha normide § 1 p. b põhjal $\frac{1}{2}$ keskmise päevapalga suuruses, põhjendades keeldumist sellega, et A. Aun ei olevat oma perekonda haigekassas registreerinud enne ravimist, kusjuures haigekassa käsitab oma seisukohta õigustamiseks perekonnaliikmete kohta antud eeskirjade § 1 juure lisatud märkust -II.

Haigekassa juhatuse seisukohta tuleb lugeda ekslikuks ja seda nimelt järgmistel kaalutlustel:

1) Tööstusliku Töö Seaduse § 310 on ettenähtud haigekassade õigus määrata kindlaks mitmesuguseid norme, olenevalt k-liikmete perekondlikust seisukohast, kuid sellest eeskirjast ei nähtu mitte, et haigekassa k-liikmete liigitamisel perekonnaga ja perekonnata ehk üksikuteks liikmeteks oleks õigustatud liigitamise tunnuse esitamiseks määrama k-liikmetele mingisuguseid tähtaegu.

2) Vastupidi on k-liikmete kohta TTS § 280 p. 3 eeskirjaga ja RT 1935, 3, 17, kuulutatud kindlustusnõukogu määrusega ettenähtud kindel kord, mille järele peab toimuma k-liikmete registreerimine tööandja poolt. Kui selles korras esitatud andmeid ei jatku haigekassade normide üksikasjaliseks käsitamiseks, käesoleval korral normide § 1 p. b rakendamiseks, siis see võib sündida tarviduse korral ja isikut või perekonnaseisu tõendavate dokumentide varal igal ajal.

3) Märkus II normide p. 1 juures, mis käsitab sammeid, milliseid haigekassa võimal-

dab k-liikmete perekonnaliikmetele, on kehtima pandud TTS § 299 põhjal, milline on rakendatav ainult perekonnaliikmete kohta. TTS § 299 põhjal on haigekassa õigustatud normima (v. p. 3) perekonnaliikmete õigusi sõltuvuses kas perekonnaga k-liikmeks olemise kestvusest või perekonnaliikme registreerimisest või ka mõnest muust tunnusest.

Täiesti ekslik on aga neid kitsendusi rakendada k-liikme enda õiguste kohta abiraha saamiseks, kuna haigekassa poolt k-liikmele abiraha maksmine on haigekassa kohustus, mis on ettenähtud TTS §§ 265, 309 ja 310, mitte aga fakultatiivne õigus, nagu seda on arstiabi andmine perekonnaliikmetele TTS § 299 ettenähtud korras ja piirides.

Silmas pidades, et käesoleval juhul Tallinna ühise haigekassa juhatuse, vähendades k-liikme A. Auni abiraha, rikkunud TTS §§ 265, 309 ja 310 ning I tööinspektori ringkonna kindlustusameti poolt 29. dets. 1937. a. kinnitatud abiraha norme, mis sisaldab endas haigekassa põhikirjas § 74 p. d ettenähtud kohustuste väärilt täitmise tunnuseid, ning sellepärast tuleb haigekassa juhatuse eelpoolnimeetatud eksimus arutada Kindlustusameti seaduse § 13/I p. 16 põhjal järelevalve korras. Arvan, et ülaltähendatud põhjendustel tuleks A. Auni kaebus rahuldada ja TTS § 365 põhjal Tallinna ühise haigekassa juhatusele ette kirjutada hiljemalt 15. aprilliks s. a. tasuda A. Aunile kui perekonnaga k-liikmele abiraha haiglas viibitud ajavahemiku kohta tema $\frac{1}{2}$ keskmise päevapalga suuruses.

Sõidukulude osas tuleks jätta A. Auni kaebus rahuldamata, kuna ei ole esitatud tõendusi haigekassa määruse § 18 eeskirja täitmise kohta.

Kinnitusameti kokukorra § 5 põhjal toimus asja ettekandmine kinnitusameti juhataja poolt.

A. Aunile ja Tallinna ühise haigekassa juhatusele on asja arutamiseks teatatud.

Tallinna ühise haigekassa esindajana ilmus volitusega koosolekule asjaajaja Heinrich Soits, kes tegi ettepaneku A. Auni kaebus tagajärjeta.

Kindlustusamet kuulanud ära kindlustusameti juhataja ettekande ning ühinedes protokollis tähendatud põhistega ja käsitades Kinnitusameti Seaduse § 13 p. 16 otsustas August Auni kaebus rahuldada abiraha arvestamise osas ja TTS § 365 põhjal Tallinna ühise haigekassa juhatusele ette kirjutada hiljemalt 15. aprilliks s. a. tasuda A. Aunile kui perekonnaga kassaliikmele abiraha haigemajas viibitud ajavahemiku kohta tema $\frac{1}{2}$ keskmise päevapalga suuruses. Sõidukulude osas jätta A. Auni nõudmine tagajärjeta.

— 2. jaoskonna kindlustusameti 30. märtsi 1938. a. koosolekult.

Kindlustusamet tõstis liikmemaksu ja vähendas sammeid.

A.-s. Loksa Tehaste haigekassa volinike peakoosoleku 20. veebr. protokollis läbivaatamine.

Aruandja seletus: A.-s. Loksa Tehaste haigekassa peakoosolekul 20. veebr. s. a. oli juhatus poolt peakoosolekule esitatud TTS § 334 põhjal otsustamiseks kulude vähendamise küsimus. Vaatamata sellele peakoosolek otsustas volitada haigekassa juhatus kanda tagavarakapitali arvelt veel Kr. 100,— tegevuskapitali arvele, lisaks varem ülekantud Kr. 500,—le, millega peakoosolek vähendas 1. jaan. 1938. a. tagavarakapitali summat Kr. 1085,58 alla poole, mis sisaldab eneses TTS § 334 eeskirja rikkumise. Samal ajal lükkas peakoosolek tagasi kassaliikme J. Pilli poolt esitatud ettepaneku kärpida abiraha normi TTS § 310 ettenähtud alammäärani.

Et peakoosolek sellega imselt on rikkunud TTS § 334 eeskirja, siis tuleks p. 2 all vastu võetud otsus (M. Leontjevi ettepanek) tühistada ja TTS § 337 põhjal määrata alates 1. aprillist 1938. a. haigekassa liikmemaksu ja ühtlasi ka ettevõtte juuremaksu määra 3% peale. Samuti tuleks TTS § 334 ja § 337 põhjal vähendada abiraha normi TTS § 310 ettenähtud alammäärani — kassaliikme poole ($\frac{1}{2}$) keskmise päevateenistuse suuruseni. Need normid tuleks maksta panna alates 1. aprillist s. a. kuni tagavarakapital tõuseb endise tasemeni.

Kindlustusamet kuulanud aruandja seletuse ja ühinedes toodud põhistega ning käsitades TTS §§ 334—337 ja Kinnitusameti Seaduse § 13-I p. 10 ja 16, otsustas:

1) tühistada A.-s. Loksa Tehaste haigekassa peakoosolekul vastuvõetud otsus tagavarakapitalist Kr. 100,— ülekandmiseks.

2) TTS § 337 põhjal tõsta alates 1. aprillist 1938. a. A.-s. Loksa Tehaste haigekassa liikme määra ja ettevõtte juuremaksu määra 3% peale.

3) TTS §§ 334 ja 337 põhjal vähendada A.-s. Loksa Tehaste haigekassa abiraha normi TTS § 310 ettenähtud alammäärani, s. o. $\frac{1}{2}$ keskmise päeva teenistuse suuruseni.

4) TTS § 337 põhjal haigekassa juhatusel ette kirjutada käesoleva otsuse pp. 2 ja 3 täitmist teostada seni, kui tagavarakapitali arvelt seisev summa on tõusnud Kr. 1000,— peale.

5) Muus osas peakoosoleku protokoll 20. märtsist 1938. a. võtta teadmiseks.

Toim. märkus: Loksa tehaste haigekassal on liikmeid saja ümber. Tehased töötavad vaid suvehooajal, kuna seaduse järgi haigekassal abistada tuleb neid liikmeid, kes kuu keskes peale töölepingu lõpetamist haigestuvad, veel 26 nädalat. Liiknemakse saab haigekassa vaid siis, kui tehased töötavad.

— 2. jaoskonna kindlustusameti 30. märtsi 1938. a. koosolekult.

Hiiu-Kärdla haigekassa volinike peakoosoleku 17. dets. 1937. a. protokollist ühes 1938. a. eelarvega läbivaatamine.

Aruandja seletus: Hiiu-Kärdla kalevivabriku haigekassa poolt esitatud peakoosoleku protokollist 17. XII 1937. a. ilmnevad mõningad puudused peakoosolekul TTS § 310 põhjal vastuvõetud määrustes ja normides ja nimelt järgmiselt:

1) Punkt I-1 juure lisatud „Märkuse 1“ redaktsioon on säärane, et haigekassa juhatusel selle järele ei ole võimalik täita TTS § 309 eeskirja nende kassaliikmete kohta, kes töövõimetuna puuduvad terve päeva, vaid arvesse võetakse ainult need haiguspäevad, mil tööline on alla poole päeva tööl olnud.“ Et vastolu TTS § 309 p. 1 eeskirjaga on ilmne, siis tuleb märkus 1 tühistada.

2) Punkt 6 — on lausega „või karistada haigekassa heaks“ juhatusel antud märksa laiemad võimupiirid, kui see on ette nähtud TTS § 319 eeskirjas, millega on lubatud kassaliikmetele määrata eeskirjadest üleastumise korral ainult rahatrahvi kuni Kr. 3.— suuruses. Sellepärast tuleks arusaamatuste vältimiseks ebaselge lause tühistada. Ka tuleb ravijate isiku mõiste asendada täpsema „arstliku personaaliga“.

3) Punktidest 14 ja 16 nähtub, et määruuses on ebaselgelt käsitatud mõisted „arstiabi“ (§ 14) „ravimine“ (§ 16), kusjuures viimastele on antud laiem sisu. P. p. 14 ja 16 tuleks selgemini redigeerida ja abiandmise loetelu täpsemalt liigitada.

Kindlustusamet kuulanud aruande seletuse ja ühinedes toodud põhistega ning käsitades Kinnitusameti Seaduse § 13-I p. 16, otsustas:

1) tühistada Hiiu-Kärdla kalevivabriku haigekassa poolt 17. dets. 1937. a. vastuvõetud „Määruste ja normide“ § 1 juurelisatud „märkus 1“.

2) ette kirjutada haigekassa peakoosolekule TTS § 365 põhjal § 6 sõnad „ravijate isikute eeskirjade täitmist“, ning „karistada haigekassa heaks“ — asendada hiljemalt 1. juuniks s. a. sõnadega „arstliku personaali poolt antud ravieeskirju“ ning „võtta rahatrahvi kuni kolme krooni suuruses summas“.

3) anda hiljemalt 1. juuniks 1938. a. §§ 14 ja 16 selgema redaktsiooni, liigitades abiandmise viise ja nende võimaldamise tähtaegu Tööstusliku Töö Seaduses tarvitusel olevate oskussõnade abil, hoidudes sulgudes selgitussõnade lisandamisest.

4) Muus osas peakoosoleku protokoll 17. dets. 1937. a. võtta teadmiseks.

— 8. jaoskonna kindlustusameti koosolekult 31. märtsil 1938. a.

Kassaliikme õigusest sammetele pärast töölt vabastamist.

Arutusel: Jaan Lenk'i kaebus Viljandi ühishaigekassa 12. dets. 1937. a. peakoosoleku otsusele temale haigusabiraha mittemaksmise asjas.

Aruandja kannab ette Jaan Lenki edasi-kaebuse. Edasikaebus saabunud 24. detsembril 1937. a. ja seega õigel ajal.

Esialgsete andmete järgi Viljandi ühishai-gekassa liikme Jaan Lenki tööleping lõppes 14. septembril 1937. a. Jaan Lenk haigestus 14. oktoobril 1937. a., seega haigestumisel oli juba möödunud üks kuu töölepingu lõpetamisest ja tal ei olnud haigestumise ajal enam kassaliikme õigusi ja sellele ongi rajatud Vil-

jandi ühishaigekassa volinike peakoosoleku eitava otsus abirahade maksmise asjas.

Pärastised andmed näitavad, et Jaan Lenki tööleping lõppes 20. septembril 1937. a. Jaan Lenk haigestus 14. oktoobril ja haigestumise ajal oli ta ühishaigekassa liige õigustega sammete.

Kindlustusamet aruandjat ära kuulates ja asja arutades leidis, et Jaan Lenki kaebus tuleb rahuldada aruandja ettekandes näidatud põhjustel ning Kindlustusameti seaduse § 13 I j. p. 11 põhjal otsustas tühistada Viljandi ühishaigekassa volinike peakoosolekul 12. detsembril 1937. a. p. 3 lit. 5 all tehtud otsuse.

— 8. jaoskonna kindlustusameti koosolekult 31. märtsil 1938. a.

Haigekassa võib kulusid teha vaid seaduses ja põhikirjas ettenähtud otstarbeks.

Arutusel: Viljandi ühishaigekassa 12. detsembril 1937. a. ja 13. veebruaril 1938. a. peakoosoleku protokollide läbivaatamine.

Aruandja kannab ette Viljandi ühishaigekassa volinike peakoosoleku 12. detsembril 1937. a. protokollis, milles 1938. a. eelarve on tasakaalus Kr. 46.625,—ga. Eelarve mõõdukas.

Samuti aruandja kannab ette volinike peakoosoleku protokollis 13. veebr. 1938. a.

Kindlustusamet aruandjat ära kuulates ja Kindlustusameti seaduse § 13 I j. p. 16 põhjal otsustas võtta teadmiseks Viljandi ühishaigekassa volinike peakoosoleku protokollides 12. detsembrist 1937. a. ja 13. veebruarist 1938. a. väljendatud otsused, peale 12. det. 1937. a. peakoosoleku protokollis p. 3 lit. 5 näidatud otsuse, missugune on tühistatud sel koosolekul päevakorra p. 2 all, ja sama peakoosoleku protokollis p. 3 lit. 3 näidatud otsuse, millise küsimuse arutamine lükatud edasi. 13. veebruaril 1938. a. peakoosoleku protokollis p. 7 all otsustatud Kr. 50,— määramise Kindlustusameti tühistas, kuna läbirääkimiste all ei ole võimalik teha siduvaid otsuseid ja sellised kulud ei ole lubatud haigekassa põhikirja järgi.

(Toim. märkus: P. 7 all otsustas haigekassa peakoosolek määrata piirivalve mootorsaani muretsemiseks 50 kr.)

— 8. jaoskonna kindlustusameti koosolekult 31. märtsil 1938. a.

Põltsamaa ühishaigekassa tegevusest.

Arutusel: Põltsamaa ühishaigekassa 30. detsembril 1937. a. 20. märtsil 1938. a. peakoosoleku protokollide läbivaatamine.

Aruandja kannab ette Põltsamaa ühishaigekassa volinike peakoosoleku protokollis 30. detsembrist 1937. a., milles ka haigekassa 1938. a. eelarve tasakaalus Kr. 6240,—. Eelarve on mõõdukas. Samuti aruandja kannab ette sama haigekassa volinike peakoosoleku protokollis 20. märtsist 1938. a.

Kindlustusamet aruandjat ära kuulates ja Kindlustusameti seaduse § 13 I j. p. 16 põhjal otsustas võtta teadmiseks Põltsamaa ühishaigekassa volinike koosoleku protokollides 30. detsembrist 1937. a. ja 20. märtsist 1938. a. näidatud otsused.

— 8. jaoskonna kindlustusameti koosolekult 31. märtsil 1938. a.

Viljandi ühishaigekassa tegevusest.

Arutusel: Viljandi ühishaigekassa 1937. a. aruande läbivaatamine.

Aruandja kannab ette: Viljandi ühishaigekassa all oli tööstuslikke käitisi 1937. a. lõpul — 193. Samal ajal kassaliikmeid — 1427 ja perekonnaliikmeid — 1097.

Haigekassa varanduslik seis 1. jaanuaril 1937. a. oli Kr. 42.874,73 ja 31. detsembril 1937. a. — Kr. 47.140,41. Seega tõus Kr. 4265,68.

Kassaliikmete perekonnaliikmete abistamiseks on kulutatud Kr. 6550,76 ja selleks lubatud ülemäär Kr. 9524,32.

Aasta alul oli kinnisvara all Kr. 18.555,14; aasta jooksul paigutati veel kinnisvara alla Kr. 1.444,86. Seega kinnisvara aasta lõpul Kr. 20.000,—. Kinnisvara andis tulu 1937. a. Kr. 1.034,94 ja seega 5,5% aruandeaasta alul kinnisvara alla mahutatud kapitalilt.

Haigekassa liikmemaksud 1,5%.

Kindlustusamet aruandjat ja Viljandi ühishaigekassa juhatuse lisaseletust ära kuulates ning Kindlustusameti seaduse § 13 I j. p. 16 põhjal otsustas võtta vastu Viljandi ühishaigekassa 1937. a. aruande.

— 8. jaoskonna kindlustusameti koosolekult 31. märtsil 1938. a.

Põltsamaa ühishaigekassa aruanne.

Arutusel: Põltsamaa ühishaigekassa 1937. a. aruande läbivaatamine.

Aruandja kannab ette: Põltsamaa ühishaigekassa all tööstuslikke käitisi 1937. a. lõpul — 80. Samal ajal kassaliikmeid — 284 ja perekonnaliikmeid — 119.

Haigekassa varanduslik seis 1. jaanuaril 1937. a. Kr. 4253,34 ja 31. detsembril 1937. a. Kr. 5133,46. Seega tõus Kr. 880,12.

Kassaliikmete perekonnaliikmete abistamiseks kulutatud Kr. 812,54 ja selleks lubatud ülemäär Kr. 1231,38.

Haigekassa liikmemaksud 2%.

Kindlustusamet aruandjat ära kuulates ja Kindlustusameti seaduse § 13 I j. p. 16 põhjal otsustas võtta vastu Põltsamaa ühishaigekassa 1937. a. aruande.

5. ringkonna Kindlustusameti 31. jaanuari 1938. a. koosolekult.

Töötaja sugulus tööandjaga ei takista haigekassa liikmeks arvamist.

Friedrich Neideri kaebus Kindlustusametile Tartu üldhaigekassa volinike peakoosoleku otsuse 19. det. 1937. a. vastu tema töökoja juhataja Karl Neideri haigekassa kassaliikmete nimestikku kandmata jätmise pärast.

Aruandja kannab ette: Tartu üldhaigekassa volinike peakoosolek 19. det. 1937. a. on otsustanud tagajärjeta jätta tiseritöökoja valdaja Friedrich Neideri kaebuse temaga palgalepingulises vahekorras seisva töökoja meistri-juhataja kassaliikmete nimestikku kandmata jätmises. Sellele otsusele kaebas Friedrich Neider Kindlustusame-

Narva Kalevivabriku haigekassa volinike korraline peakoosolek

oli 24. märtsil 1938. a. Narvas.

28 volinikust oli ilmunud 26 ja nimelt: Karl Lepp, Rudolf Kips, Elmar Puutükk, Ferdinand Lageda, Albert Trellmann, Nikolai Mihailov, Georg Lillestern, Aleksander Ivanov, Ivan Nilov, Aleksander Gorjunov, Vilhelm Ambos, Arnold Teras, Viktor Tross, Nikolai Semjonov, Ivan Gorjunov, Andrei Stepanov, Valter Luup, Joosep Vardja, August Reitel, Johannes Kabral, Paul Kimmel, Eduard Tunk, Jaan Kilk, Eduard Tiisma, Konstantin Anton ja Aleksander Lepik. Koosolek kestis kella 16.15—17.30.

Koosoleku juhatajaks valiti hääleteenamusega Johannes Kabral.

1937. a. aruanne kinnitati ühel häälel

Revisjonikomisjoni liikmeteks 1938. aastaks valiti kinnisel hääletamisel: 1) Aleksander Lepik — 17 häälega, 2) Konstantin Anton — 15 häälega ja 3) Arnold Teras — 12 häälega.

Suvekoloonia otsustati ühel häälel endiste aastate eeskujul avada Narva-Jõesuus 15 kohaga: osanikele 10 ja perekonnaliikmeile 5 kohaga, nii võiks saata 6 vahetust, alates 1. juunist kuni 31. augustini 1938. a.

Koloonia juhataja, söögikeetja ja teenija palgad jäeti endiseks, samuti juhatusse ja revisjonikomisjoni liikmete tasud kontrollimiste puhul.

Maksulisi lapsi otsustati kuni 15. aastani võimaluse korral vastu võtta 75 sendiga ööpäeva eest.

Kolooniasse soovijate järjekorra kindlakstegemiseks määrati juhatusse abiks 3 revisjonikomisjoni liiget ja 2 käitisevanemat volinike seast.

*

Paide ühishaigekassal oli 1937. a. liikmeid keskmiselt 1200. Liikmete arv on kasvanud 215 võrra uute käitiste haigekassa alla arvamise tõttu. Uusi käitisi arvati haigekassa alla 47 ja välja 17.

Tulud: Kindlustusmaks, kapitalide % ja viivitusraha Kr. 52.287,15. Selles ravikapitali maksu Kr. 16.427,25. Administratiivkorras tuli makse sisse nõuda 68 korral.

Kulud: Kassaliikmete abirahad Kr. 13.706,47, perekonnaliikmete abistamine Kr. 9.185,77, valitsemiskulud Kr. 7.061,57, kassaliikmete ravi peale on kulutatud Kr. 24.980,51, mis on üle 50% suurem ravimaksust. Ülekulutuse põhjustajaks on peamiselt ajutised lühiajalised liikmed, kes ainult selleks astuvad tööle, et haigekassa kulul end ravida ja abiraha saada.

Kuna meil vanaduse ja invaliidsuse seadust pole, siis lasuvad need kulud haigekassa peal. Eriti raskeks on teinud seisukorra viimane (5. III 36) sellekohane kindlustusnõukogu seletus, et kui isik kuu aja jooksul pärast töölt lahkumist haigestub, siis tuleb teda ravida ja temale abiraha maksta 26 nädala jooksul.

Teiseks, kuna ka üle aastaste liikmete seas haigestumise % kõrge on, siis sellest tuleb järeldada, et tööst vabastamisi antakse liig

tile ja palus Tartu Üldhaigekassa volinike peakoosoleku otsuse tühistada. Aruandja seletas: T. T. S. § 260 järgi kuuluvad haiguskindlustusele käitises töötajad, kes tööandjaga palgalepingulises vahekorras seisavad, s. o. palka saavad, varusele ja soole vaatamata. Nimetatud paragraaf ei tee erandeid, kas töötaja on tööandjaga suguluses või mitte, vaid mõõduandvaks on siin töötasu. Käesoleval korral Karl Neider on palgalises lepinguvahekorras oma poja Friedrich Neideriga, saades töötasuks Kr. 40.— kuus.

31. jaanuaril 1938. a. andis Karl Neider oma allkirja selles, et töötades oma poja tiseritöökojas, mis asub Tartus Vene t. 11, saab ta töötasuks Kr. 40.— kuus. Eeltoodud põhjusil teen Kindlustusametile ettepaneku Friedrich Neideri palve rahuldada ja Tartu Üldhaigekassa volinike peakoosoleku otsus p. 9 lõige 5 all tühistada.

Kindlustusamet, asja arutanud ja ühinedes aruandja ettepanekus ettetoodud motiividega, otsustas: Tartu Üldhaigekassa volinike peakoosoleku otsus 19. dets. 1937. a. p. 9 lõige 5 all Friedrich Neideri tiseritöökoja juhataja Karl Neideri haigekassa kassaliikmete nimekirja kandmata jätmise pärast tühistada.

Haigekassade tegevusest

Narva Kalevivabriku haigekassa tegevusest 1937. a.

annavad ülevaate järgmised andmed: Aasta jooksul oli kassaliikmeid keskmiselt 641 ja perekonnaliikmeid 400, kokku 1041 inimest.

Sissemaksudest ja juuremaksudest laekus Kr. 20.851,26, millest abiraha anti ühes suvekoloonia kuludega:

a) osanikele Kr. 13.710,84 ehk 65,75%
b) perekonnaliikmeile „ 4.861,20 „ 23,81%

Abiraha suurus, $\frac{1}{2}$ palgast, oli päevas: meestele 1,75 kr.; naistele 1,38 kr. ja sünnitajale terve palk — 2,26 kr.

Haigestumisi oli 389 juhtu: 168 meest — 375 $\frac{1}{2}$ kaotsiläänud tööpäevaga ja 221 naist — 372 $\frac{1}{2}$ tööpäevaga. Pealeselle oli 13 sünnitajat — 380 tööpäevaga.

Kaotsiläänud tööpäevade keskmine kestus oli meestel 22,35, naistel 16,85 ja sünnitajail 29,23.

Surmajuhumeid oli: osanike seas — 3 naist ja perekonnaliikmete seas — 2 täiskasvanut ja 4 last.

Narva-Jõesuus, Keskk. tän. nr. 26, oli oma suvekoloonia, mis töötas 1. juunist 1. septembrini. Kolooniat kasutas 60 osanikku ja 30 perekonnaliiget, kokku 1313 päeva. Toitluskulud olid päevas 71,8 s. ja üldkuludega kokku arvatud koloonias viibimise päev läiks maksma 71,8 : 76,8 = 1 kr. 48,6 senti. Osanike koloonias viibimise ajal makseti neile $\frac{1}{2}$ päevapalgast, perekonnaseisu peale vaatamata.

Aruandeaasta tegevus lõppes 3.027 kr. 75 s. ülejäägiga.

kergelt, milline asjaolu omakorda on tingitud vaba arstivaliku süsteemist. Mingisuguse muu süsteemi peale üleminek on aga raskeandud, sest kassaliikmed asuvad mööda maakonda laiali. Lähim kirjeldus on toodud aruandes, mis on juure lisatud.

Haapsalu ühishaigekassa peakoosolek.

Pühapäeval, 3. apr., peeti Haapsalu ühishaigekassa esimene korraline aastapeakoosolek, millest võttis osa 32-st volinikust 25.

Koosoleku avas kassa juhatuse esimees E. Jaani.

Koosoleku juhatajaks valiti vol. A. Jänes ja protokollijaks asjaajaja E. Teras.

Kassa 1937. a. tegevuse ja rahaliste läbikäikude aruanne kinnitati ühel häälel.

Kassa juhatuse ettepanekul otsustas volikogu muuta paar aastat kehtinud kitsenduse kassaosaliste abiraha saamise korras, mille järgi makseti toetusraha teistest haiguse päevast alates, ja hakata seda maksma uuesti, esimesest haiguse päevast alates. See lahendus on läbiviidav selle tõttu, et möödunud aastal kassa tegevus oli väga soodus, sellele vaatamata, et käesoleva aasta 3 kuu tegevus näitab tagasimineku, mis aga loodetavasti paraneb.

Kõik teised normid jäid endisiks.

Kassaosaliste perekonnaliikmete toetus- ja ravikorraldust otsustati muuta juhatuse ettepanekul järgmiselt:

1) Kassaosalise perekonnaliige, kes on kaotanud 60% töövõimest, annab õiguse arstiabi ja toetuse saamiseks.

2) Kassaosalise perekonnaliikmeile tõsta hammaste kivist puhastamise tasu juuremaksu arstile Kr. 1.—.

Kõik teised normid jäid endisiks.

Väikekäitiste volinike poolt tehti ettepanek anda kõigile kassa lepinguarstidele usaldusarsti õigused ja et kassa võtaks enda kanda 75% arstiabi vajavate sõidukuludest haiglatesse või arsti juure. See ettepanek lükati tagasi hääle enamusega eeldusel, et Läänemaa haigla, millega on kassa lepingulises vahekorras, võiks selle üles öelda ja tasunorme tunduvalt suurendada, ning sõidukulude osaline tasumine võiks tuua mitte hädavajalisi sõidukulusid.

Kassa juhatuse valiti endises koosseisus tagasi, kuna revisjonikomisjoni valiti tagasi 2 endist ja 1 uus liige.

Eesti Haigekassade Liidu XVI kongressile otsustati saata 2 saadikut, kelledeks valiti asjaajaja E. Teras Haapsalust ja A. Tromm Ellamaa Turbatööstusest.

Asjaajaja soovitas „Tööd ja Tervist“ tellida neil, kel see veel ei käi.

Koosolekul valitses tõsine töömeeleolu.

Volinik.

Hiiu-Kärkla kalevivabriku haigekassal oli läinud aastal tulused: liikmemaksudest 4232 kr. 54 s. ja nüisama palju ettevõtjalt juuremaksu. Apteegi ja mineraalveetehase puhastulu oli 1553 kr. 67 s. Pealeselle vähemad tulud.

Kulutati: toetusrahadeks kassaliikmeile 3005 kr. 38 s., perekonnaliikmeile 87 kr. 50 s. Kassa liikmete ravikorraldus on vabriku käes. Perekonnaliikmete raviks kulutati 1939 kr. 12 s.

Valitsemiskulusid oli 1199 kr. 47 s. Tagavarakapitali arvele on maksetud protsendina 847 kr. ja

eelmise aasta ülejäägina 3274 kr. 02 s. Tänavune ülejääk on 3048 kr. 08 s. Tagavarakapitalist on võetud kinnisvara soetamiseks 4000 kr. Tagavarakapitali jäi 31. dets. 1937. a. 8259 kr. 40 s. Abiraha maksetakse kõrgemal määral, ka pühade ja pühapäevade eest. Perekonnaliikmed maksid arstikuludest 25%, kuna rohud nad said hinnata. Matuseraha makseti 17 kr. 50 s. ja sünnitusabi 5 kr. 31. dets. oli kassaliikmeid 327 ja perekonnaliikmeid 283.

Narva kalevivabriku haigekassal oli 1937. a. 641 liiget, kellel abiõiguslisi perekonnaliikmeid oli 400. Maksudest laekus 20.851 kr., abistamiseks kulutati osanikele 13.710 kr. ja perekonnaliikmeile 4.861 kr. Abiraha suurus oli $\frac{2}{3}$ palgast, mis tegi meestele 1 kr. 75 s., naistele 1 kr. 38 s.; sünnitajaile terve palk — 2 kr. 26 s. päevas. Haigusjuhtumeid oli 389, sellest 168 meest 3755½ ja 221 naist 3723½ kaotsiläinud tööpäevaga. Sünnitajaid oli 13, kokku 380 kaotsiläinud tööpäevaga. Seaduse järgi tuleb sünnitajaid töölt vabastada 2 nädalat enne ja 4 nädalat pärast sünnitamist, mis teeks iga sünnitaja kohta 36 päeva, keskmiselt aga olid sünnitajad tööst vabad 29,2 tööpäeva, seega 13 sünnitaja kohta 88 tööpäeva vähem kui neil õigus oli. Suri 3 naisliiget, perekonnaliikmetest 2 täiskasvanut ja 4 last. Suvekoolooniat kasutasid 90 inimest, kokku 1313 päeva. Aruandeaasta ülejääk oli 3027 kr.

Rakvere Ühishaigekassa edukas tegevusaasta. Rakvere Ühishaigekassa liikmest, mis eelmistel aastatel kõikus 1000—1100 piires, tõusis 1937. a. 1850-le. 1932. a. võrreldes on liikmete arvu kasv koguni 100%. Suurenenud kassa liikmest tõttu suurenesid ka kassale kindlustusmaksud. Teiseks põhjuseks oli ka tööliste palgaolude paranemine 1937. a. jooksul. Kindlustusmaksudest nähtub, et kassa liikmete teenistustasu on aasta jooksul tõusnud eelmise aastaga võrreldes meestel 14 ja naistel 18%. Meeste keskmiseks päevapalgaks oli Kr. 2.47 ja naistel 1.28. Meeste palkades on peagu saavutatud kriisieelne tase (2.55), kuid naistel on see veel madalamal (1.54).

Kassale makseti aasta jooksul 73.112 kr., millest makseti toetusrahaks kassaliikmeile 17.547 kr., perekonnaliikmeile toetus- ja ravirahadeks 9732 kr. ja kassaliikmeile raviks 23.347 kr., kokku 54.628 kr. Haiguspäevi üldiselt oli 11.851, iga kolmas kassaliige oli korra aastas kasutanud kassa abi.

Käesoleva aasta alul seati sisse oma hambaravikabinett ja palgati ametisse hambaarst. 1937. aastal saavutas kassa puhasülejääki 11.951 kr., milline summaliselt suurim kogu tegevusaja jooksul. Kassa asub oma nagu-sas majas, millise ehitusvõla viimane osa kaeti möödunud aastal.

„U. Eesti“.

Sotsiaalkindlustus

Haiguskindlustuse kohta on Eraettevõtete Ametnikkude Koda, nagu teatab ta kuukiri,

esitanud sotsiaalministrile märgukirja seisukohtadega: 1) Tuleb võimaldada kindlustatuile teatavatel tingimustel vaba arstivalikut; 2) Vaimsel alal töötavate vastava esinduse loomine kindlustuskassade juhtivate organite juure.

Vaba arstivaliku täiel määral teostamist takistab haigekassade piiratud sissetulek. Haigekassadega on lepingu vahekorras hulk arste, kes kassahaigetele arstiabi annavad. Ka on haigekassadel ambulantsid. Senine kord on küllaldane korraliku arstiabi võimaldamiseks, välja arvatud juhul, kus arstiabi korraldus on ettevõtja käes ja selle teenistuses seisab vaid paar arsti.

Äri- ja kontoriteenijate kindlustuskassade juhtivate organite juure „vastava esinduse“ loomisel ei ole mingit alust. Ega saa ju haigekassade juhatust koostada kutsete järgi, vaid sinna valitakse enamusega, nagu igale poole asutuste ja seltside juhatustesse. Ei ole mingit takistust ka ametnikkude valimiseks. Neid on varemgi valitud, neid on ka praegugi haigekassade juhatustes ja revisjonikomisjonides, kuigi nad arvuliselt haigekassade liikmete hulgas vähemuses on. Neid valitakse ka edaspidi. Oma eriesinduse loomine on mingi eraldamine, mida ei saa haiguskindlustuse korralduses arvestada.

— Sotsiaalkindlustuse seaduste kohta on võtnud Tööliskoja üldkoosolek otsuse vastu, milles nõutakse vanaduse ja invaliidisuse vastu kindlustamise seaduse maksmapaneku kiirustamist. Ka nõuab Töölisnõukoda ühtlasi leskede ja vaestelaste kindlustamist. Töölisnõukoda ei poolda ametnikele erihaigekassa asutamise ja neile eriesinduse loomist haigekassade juure. Tallinna ühishaigekassa haigla kiireks ehitamiseks peaks riigivõim kaasa aitama.

— Haiguskindlustuse seadus, samuti invaliidisuse, vanaduse ja perekonna kindlustuse seaduse eelnõud lähevad riigikokku.

— Vanaduse ja invaliidisuse vastu kindlustamise seaduse kiiret elluviimist nõudis Eesti tekstiiltöölise ühingu 4. esinädalatekogu koosolek Tallinnas. Tekstiiltöölisest on 13½% üle 60 a. vanad. Vanad töölised peavad pensioni saama ilma ooteajata.

— Oma haigekassat tahavad äri- ja kontoriteenijale „Ü. K. S. K. Teated“ ja Eraettevõtete Ametnike Koda. „Teated“ on kuulnud Eraettevõtete Ametnike Koja ringkondadest, et ka seal pooldatakse põhimõtteliselt iseseisva haigekassa loomist: „Kahjuks aga on Sotsiaalministerium asunud vastupidisele seisukohale, arvates, et iseseisva ametnikkude haigekassa loomine on võimatu. Seepärast, uue seaduse eelnõu järgi laiendatakse praegu tegutsevate haigekassade tegevus ka kontori- ja äriteenijale. Seepeale Eraettevõtete Ametnike Koda on esitanud sotsiaalministrile märgukirja, milles nõutakse ametnikele esinduse loomist kindlustuskassade juhtivate organite juure.“ „Teated“ märgivad ka, et haigekassade tegelased on küsimust kaalunud ja leidnud, et ametnikele esinduse loomine käiks omavalitsuse ja ühe-

õigusluse põhimõtte vastu. Seepärast on haigekassade tegelased selle nõudmise vastu.

— Põllutöölise ja riigimetsatöölise õnnetusjuhtude vastu kindlustamiseks on riigi 1938/1939. a. eelarves 35.000 kr. Metsatöölise toetusraha ja pensionid on uue seaduse läbi vähenenud, kuna nüüd neid arvestatakse keskmise päevapalga järgi.

Kalanduses töötajate tööõnnetuste vastu kindlustamise kohta leiab Arstide Koja juhatuse, et ühe töölisega kalureile — pannes tähele nende tegelikku olukorda — osaliselt õnnetusjuhtumite vastu kindlustamist kalapüüdmisel ja -püügi ettevalmistamisel võimaldataks samadel alustel nagu töölisetel kalureil. Kalanduses töötajate õnnetusjuhtumite all, kindlustamise mõttes, ei tule mõista ainultki töövigastusi, vaid ka tööõnnetustest tingitud haigestumisi. Kindlustuskandjaks olgu Sotsiaalministerium.

Meremeeste kindlustamine Hollandis.

1. oktoobril 1937. a. hakkasid maksta 1930. a. tehtud muudatused meremeeste kohta käivas seaduses, mille järgi on õnnetuse või haigestumise puhul meremehel õigus saada prii-arstiabi ja maksuta sõit kuni kodusadamani.

Haigel ja kannatada saanud on õigus saada teatud aeg pärast seda laevaomaniku kulu arstiabi ja kindlaksmääratud osa oma palgast.

Töökaitse

— Töölisvanema vallandamine haiguse ajal.

Töölisnõukoda on esitanud siseministrile alljärgneva märgukirja:

19. skp. vallandati päevapealt A/S. A. M. Lutheri tööline, Tööliskoja liige ja senine töölisnõukogu esimees R. Koppelman. Peame juhtimata teie tähelepanu asjaolule, et see vallandamine tekitab suurt pahameelt A/S. A. M. Lutheri tööliskonnas. R. Koppelman on praegu haiglas, kus tal oli hiljuti raske löik ja kus tal on tekkinud kopsu komplikatsioonid. Haige inimese vallandamine päevapealt ei ole vabandatav juba puhtinimlikust seisukohast. Pealegi leiavad töölised, et nende kauaaegse usaldusmehe vallandamine, kes viimastel töölisnõukogu valimistel k. a. veebruaris sai 1100 häält 1300 antud häältest, osutub ebasõbralikuks aktiks kogu tööliskonna suhtes. R. Koppelman on alati aktiivselt ja kindlalt välja astunud töölise huvide eest, kasutades töölisvanema seaduslikku kaitset põhjendamatu vallandamise vastu. Viimaste töölisnõukogu valimiste puhul organiseerisid meistrid kampaaniat R. Koppelmani vastu, kusjuures töölised oli arvamine, et see kampaania oli korraldatud käitise juhatuse algatusel. Nagu eeltoodust näha, ei annud see tulemusi. Siis anti sisse protest valimiste vastu. Kui see protest nii tööinspektori kui ka Sotsiaalministeriumi töökaitse ja sotsiaalkindlustuse osakonna direktori poolt tunnistati põhjendamatuks, anti kaebus Riigikohtusse, kus asi on praegu veel arutamata. Kuna vana töölisnõukogu volitused

vahepeal lõppesid, katkes seaduslik kaitse R. Koppelmanni vallandamise vastu ja see vallandamine järgneski. Selles olukorras tekib töölistel paratamatult mulje, et protest valimise tulemuste vastu on inspireeritud tööandja poolt selleks, et saada võimalust R. Koppelmanni vallandamiseks. Kahtlemata on töölisvanema vallandamine, kes on oma kohale tagasi valitud, vastolus tööstuslike käitiste tööliiskonna asutuste seaduse mõttega ning siin kasutatakse teatud lünka seaduse eeskirjades, mis võimaldab töölisnõukogu volituste lõppemist ka siis, kui uus valimistoiming on veel pooleli. R. Koppelmanni vallandamine tähendab seega töölisvanemate seadusliku kaitse kompromiteerimist tööliste silmis. Arvestades suurt poolehoidu, mis R. Koppelmanni on tööliiskonna hulgas, tuleb tema vallandamist pidada mitte ainult ebasõbralikuks, vaid ka provotseerivaks aktiks, mis ei aita kaasa rahuliku ja asjaliku vahekorra kujunemiseks käitises. Töölised näevad selles käitise muulastest juhtkonna üleolevat suhtumist Eesti tööliste õigustele, mida neile tagab Eesti Vabariigi seaduseandlus.

R. Koppelmänn on tuntuimaid ja lugupeetavaimaid tegelasi töölis- ja muudes organisatsioonides, nagu Töölismuusika Ühing, Vab. Tuletõrje Ühing, Tallinna Ühine Haigekassa. Tööliskojas on ta üheks juhtivaks tegelaseks, revisjonikomisjoni esimeheks, töölisvanemate toimkonna esimeheks ja sotsiaalpoliitilise toimkonna abiesimeheks. Seepärast on arusaadav, et kõik Eesti töölisvanemad ja kogu Eesti tööliskond on elavalt huvitatud tööandjate töölisvaenulise katse nurjumisest. R. Koppelmanni vallandamine võib neis oludes mõjuda takistavalt vastastikuse lugupidamise ja asjalikkuse arengule tööliste ja tööandjate vahekorras. Oleme veendunud, et rahuliku õhkkonna loomiseks ja säilitamiseks ja ärevuse ärahoidmiseks peavad tööandjad avaldama teatud vastutulekut ning et riigivõimul on küllalt põhjust ja küllalt vahendeid, et neid selleks sundida.

Palume Teid, härra Siseminister, astuda samme selleks, et A/S. A. M. Lutheri käitise valitsus loobuks oma vaenulisest provotseerivast teguviisist Eesti tööliste suhtes ja tühistaks R. Koppelmanni vallandamise.

— **Haiguse ajal tööliste vallandamine** ei saa sündida ilma ülesütlemiseta, nagu mõnel pool on toimitud. Pärast nelja nädala möödumist haiguse algusest või õnnetusjuhtumi päevast võib tööandja töölisele määramata ajaks sõlmitud töölepingu üles öelda, kuid tööleping ei lõpe siis enne kui 2—4 nädala pärast, vastavalt teenitud ajale, kusjuures etteütlemistähtaeg peab lõppema laupäeval või ettenähtud palgamaksmise päeval. Ülesütlemise päeval loetakse tööleping lõpetatuks siis, kui töölisele maksetakse summa, mis ta oleks palgana saanud kuni etteütlemistähtaaja möödumiseni.

— **Töökaitse seadustest** on valminud tööliste palgalise puhkeaja, vaimsel alal töötajate töölepingu, kaubanduslike käitiste ja kontorite töökorralduse seaduse eelnõu, mis kõik esitatakse riigikogule. Tööliste palgalise puhkeaja seaduse muutmiseks nõudis töölised palgalise puhkeaja pikendamist 12 päevani ja seaduse ulatuse laiendamist. Eelnõu sisaldab tasu vaid 23. ja 24. juuni, see on võidupüha ja jaanipäeva, eest. Vaimsel alal töötajate töölepingu seadust on tarvis, sellele vihjataks ka tööliste töölepingu seaduses. Äride ja kon-

torite teenijate tööolude korraldamiseks on seadust oodatud juba aastaid.

— **Põllutööliste seadust** ei ole nii pea oodata. Seaduse eelnõu antakse riigikogule läbi vaatamiseks.

— **Tööliste palgalise puhkeaja pikendamist** kahe nädalani ja kehtiva seaduse muutmist ei ole lähemal ajal oodata.

Töötasu

— **Töötasu ostujõud väheneb** toiduainete hinna pideva tõusu tagajärjel. Tõusnud on ka leiva hind. Või ja liha hind püsib endiselt kõrgena. Ka raudtee tariifid on tõusnud, samuti mitmesugused maksud — aktiisid ja tempelmaks. Elukalliduse tõus kestab.

— **Töötasude kohta tekstiiltööstuses** on prof. Poom Soomes oma kõnes maininud, „et veel mõne aasta eest töötasud meie tekstiiltööstuses olid ühe meie suurema tekstiiltööstuskäitise direktori enda sõnade järele ainult Aasia omadest kõrgemad, kuid viimaseil aastail on siin olukord just riikliku töötülide lahendamise poliitika abil tunduvalt paranenud“.

Säärane arvamine ei ole küll põhjendatud, sest tekstiiltööstuskäitistes ei ole ka viimaseil aastail palgad tunduvalt tõusnud, tekstiilvabrikuis on elumaksumuse tõusu tagajärjel tööliste palga ostujõud isegi langenud.

Tööaeg

— **40-tunnise töönädala sisseseadmist** tekstiiltööstuses peavad tekstiiltöölised nõudmiseks, millest loobuda ei saa. Töönädalat lühendades ei või töötasu vähendada.

— **8-tunnise tööpäeva maksmapanekut** nõutakse ka Tallinna plekiseppade töö alal. Seadusega on 8-tunnine tööpäev maksev, tegelikult mitte.

— **10-tunnine tööpäev on Fr. Krulli vabrikus**, kust vallandati umbes 100 vilunud töölisi, kes juba aastaid, osa kümneid aastaid, olid selles vabrikus töötanud. Vallandatute hulgas olid ka töölisvanemad, kelle vallandamine ei olnud seaduspärane, sest vallandati, näiteks, töölisvanem ka sel ajal, kui ta sanatooriumis oli. Nüüd töötatakse 10 tundi päevas, sellest 2 ületundi. Osa töölisi töötab isegi üle 10 tunni. Ei saa seda nähtust, kus sadakond töölisi tööta jäetakse, teised aga pannakse pidevalt üle 8 tunni töötama, kuidagi õigustatuks, ammugi mitte õiglaseks ja otstarbekaks pidada.

— **Ületundide tegemist relvastustööstuses hariliku tasu eest** Inglismaal nõudis kutseühingute nõupidamisel 23. märtsil peaminister Chamberlain, kelle arvates tuleb töövõljalikust relvastustööstuses tõsta ja tööpäeva pikendada, misjuures töötasu üldsumma jäägu endiseks. Kutseühingud ei ühinenud selle seisukohaga.

— Merimeeste puhkepäevadeks väljaspool Eesti sadamaid viibivatel laevadel on: uusaasta (1. jaanuar), iseseisvusepäev (24. veebruar), suur reede, ülestõusmispühad, 2 päeva, kevadepüha (1. mai), nelipüha, 1 päev, võidupüha (23. juuni) ja jõulupühad, 2 päeva.

Merimeeste seadus hakkas maksma 1. jaanuaril 1938. a.

Varemalt loeti pühadeks ka kolmekuninga-, palve-, rist- ja jaanipäeva, ülestõusmispühi oli 3, nelipühi 3, jõulupühi 3 päeva, ka peeti usupuhatusepäeva.

Pühad ja pühapäevadel on lubatud tööd, mis on möödapääsmatult tarvilised.

Belgia tööaeg. 14. juuni 1921. a. seadus, mis nägi ette 8-tunnilise tööpäeva ja 48-t. töönädala ettevõtteis, andis võimaluse seda tööaega muuta ettevõtteis, kus normaaltööaeg ei rahuldanud.

Nüüd hulga korraldustega on sobiv tööaeg kindlaks määratud vastavais tööstusharudes.

Mööblitranspordi ettevõtteis on 1937. a. 22. sept. antud korraldus võimaldanud tööpäeva pikendamist 10 tunnini, kusjuures 3-nädalane tööaeg ei tohi ületada 114 tundi.

1923. a. korraldus, mis võimaldas kuni 100 ületunnini aastas, kaotatakse.

1936. a. 9. juulil antud seadus nägi ette järkjärgulise tööaja lühendamise ebatervislikel, hädaohtlikel ja rasketel tööaladel.

1937. a. 28. sept. korraldusega pandi maksma 40-t. töönädal ja 7-t. tööpäev Antverpene sadamatöödel.

23. okt. ja 14. det. hakkas see korraldus maksma ka teistes linnades, nagu Brüsselis, Gentis ja Ostendes.

Emade- ja lastekaitse

Emade- ja lastekaitse seaduse põhilauset kava kohta on Arstide Koja juhatus esitanud, nagu „Eesti Arstist“ nr. 1 1938. a. nähtub, omad üksikasjalised seisukohad, nõudes muuseas, et keskasutuseks jääks tervishoiu- ja hoolekandevalitsus, kuna kooha peal luuakse erilised lastekaitseametid riiklike ametnikega. Seaduses tuleb näha alust seltskondlike organisatsioonide lastekaitse tööle kaasatõmbamiseks võimalikult laialt alusel. Tuleb kindlaks määrata lapse õigused, kindlustada lapsele õigus saada arstiabi ja ravi haiguse juhtumil ja kehavigade kõrvaldamiseks. Esijoonel tuleb kohustada lapsevanemaid lapse ülalpidamiseks, mis osutub vajalikeks pahatahtlikult lapsest lahkuvate, joodikute ja pillajate lapsevanemate korraldumiseks. Kogu järeletuleva soo kindlustamiseks emade- ja lastekaitse seadusega tuleb luua alused eugeenilise indikatsiooni võimaldamiseks. Lastekaitse korraldus peaks uue seadusega rajatama alusele, mis temast eemaldab hoolekandelise abistamise momenti. Väikelaste ja eelkoolialaste laste tervislik järelevalve senisega võrreldes peab süvenema ja haarama kavatkindlalt kogu rahvastiku kohustusliku korralduse näol. Igas suurema elanike arvuga keskses peab ole-

ma vähimalt üks peametis kooliarst-eriteadlane, kellele oleks kindlustatud eriharidusega isikule äraelamist võimaldav palk.

Naiste sünnituse puhuks kindlustamise põhimõtte teostamisel kindlustus ei peaks piirduma ainult tööstuslike käitisega, vaid see peaks ulatuma võimalikult suurele osale rahvastikust. Sünd-kindlustuse kõrval, mis ulatuks kõigile palgatöös olevatele naistele (töölisile ja ametnikele) ja ka töövõtjate meeste naistele töövõtjate kaudu, peaks jääma vabatahtlik kindlustus, millega liitumine võimalduks igale kodanikule, kes soovib tasuda kindlustuse osamaksu. Kindlustusest laekuvad summad peaksid moodustama erilise kapitali, mille valitsejaks oleks Tervishoiu- ja Hoolekandevalitsus.

Uue seadusega peaks otseselt lõpetatama praegune hoolekandeliste toetuste võimaldamine perekondadele, kes pole suutlised lapsi kasvatama. Praegu on teatavasti aset leidnud nähtused, kus vanemad või kasvatajad lapsi kasutavad vaid hoolekandelise abi sautamise vahendina. Osutub vajalikeks, et kõigilt puudustkannatajailt vanemait, kes ei osutu kõigiti kasvatusvõimeliseks, lapsed võetakse otsekohe riiklikku kasvatamajja. Osutub vajalikeks luua alused, mis võimaldaksid tiisikust või teisi nakkushaigusi kannatavaist perekondadest eraldada lapsed sündkorras.

Noorte kohtute järele on tunda suurt vajadust, tähele pannes asjaolu, et noorte karistamine üldkohtus sageli annab tulemusi, mis on vastupidised taoteldavaile.

— 8-kuine laps suri nälga. Hiljuti töid ajalehed teate, et Narvas Jaanilinnas elutsev Ljubov Pikarev oli hiljuti oma mehe juurest ära läinud ja 8 alaealist last maha jätnud. Mees käis tööl ja jättis lapsed tööajaks omapead koju. Ühel õhtul oli ümra lastest — 8-kuine — surnud. Lapse surma põhjustas — nälga.

Tervishoid

Haigekassateenijate tervis.

Haigekassateenijate tervislik seisund on halb. Põhjused võivad siin olla harilikud: madal töötasu, ebasoodsad töötingimused ja ebaterve eluviis.

H. Reimani poolt „Sotsiaalkindlustus Eestis“ tõlliste tervisliku seisundi kohta avaldatud ülevaade annab andmeid ka haigekassade teenijate tervisliku seisundi kohta. Kindlustuse alalt kuuluvad haigekassade liikmeskonda vaid haigekassade teenijad. 1935—1936. a. andmed käivad 70 isiku kohta, neist on 12 mehed ja 58 naised.

1000 kassaliikme kohta tuli kindlustusalal haigestumisi tööl vabastamisega

Meestel: nakkus- ja parasiitarseid haigusi üldse 200,0, sellest grippi ehk influentsat 40,0, grippi hingamisteede komplikatsioonideta 40,0, hingamisteede tuberkuloosi 160,0; vähk-

tõbe ja teisi kasvajaaid 160,0, reumaatilisi, toitumise-, sisesekretsiooni- ja teisi üldisi haigusi — 40,0, sellest kroonilist reumat ja podagrat 40,0; erkonna- ja meelte elundite haigusi — üldse 80,0, sellest kõrva- ja sinus mastoidse haigusi 40,0; vereringe elundite haigusi — 40,0; sellest südamehaigusi 40,0; hingamiselundkonna haigusi — 120,0, sellest kopsupõletikku 80,0, kopsukelmepõletikku, pleuriiti 40,0; seedimiselundkonna haigusi — üldse 320,0, sellest mao- ja kaksteistsõrmiku haavandeid 200,0; kuse- ja suguelundkonna haigusi üldse 40,0; naha- ja rakuskoehaigusi — 880,0; luu- ja liikumiselundite haigusi — 120,0; vägivalda ja õnnetusjuhtumeid — 520,0. Kõiki haigestumisi töölt puudumisega — 505,6, mis on võrdlemisi kõrge.

Naistel tuli 1000 kassaliikme kohta kindlustusalal haigestumisi töölt vabastamisega:

Nakkus- ja parasitaarseid haigusi üldse 112,1, sellest grippi ehk influentat 77,6; vähktõbe ja teisi kasvajaaid — 17,2; reumaatilisi, toitumise-, sisesekretsiooni- ja teisi üldisi haigusi — üldse 43,1, sellest ägedat liigete põletikku 8,6, kroonilist reumat ja podagrat 34,5. Erkkonna ja meelte elundite haigusi — 25,9; hingamiselundkonna haigusi 25,9; sellest nina- ja selle kõrvaldõnte haigusi — 8,6, kõrihaigusi — 17,2; seedimiselundkonna haigusi — 137,9; kuse- ja suguelundkonna haigusi — 34,5; rasedus-, sünnitus- ja lapsevoodihaigusi — 8,6; naha- ja rakuskoehaigusi — 17,2; luu- ja liikumiselundite haigusi — 25,9; vägivalda ja õnnetusjuhtumeid — 69,0, sellest vigastusi ja haigestumisi, mis tekitatud väljaspool tööd, 34,5, tööõnnetusi 34,5. Kõiki haigestumisi töölt puudumisega — 465,5.

Nagu neist andmeist näeme, on kindlustusalal töötajate keskel sagedamad haigused naha- ja rakuskoehaigused, seedimiselundkonna, nakkus- ja parasitaarsed haigused, ka vähktõbi ning vigastused. Eriti suur on ka hingamisteede tuberkuloosi haigestumise arv.

Osast haigekassadest puuduvad andmed.

Neist andmeist tuleb teha järeltõlge: on vaja siingi tööolusid, töö- ja palgatingimusi parandada.

Eesti Tervishoiu Muuseumi saamisloost ja arenemisest kirjutab „Eesti Arstis“ nr. 1 1938. a. muuseumi juhataja dr. V. Sumberg. Muuseum on juba 13-aastane, kui alguseks lugeda toimkonna ja asjaajaja valimist, siis 15-aastane. Eesti Tervishoiu Muuseum asub Tartus, Kindral Põdra t. 32, omas majas, osakond asub Tallinnas. Mitmesugust tervishoiulist kirjandust — brošüüre, lendehti, plakateid jne. — on välja antud 626.100 eksemplaari, pealeselle ajakirja „Tervist“. Praegu on käsil suurteose „Tervise käsiraamatu“ koostamine, mis peab kujunema rahvuslikuks usaldusteoseks tervishoiu alal ja arstide püha kohuse täitmiseks rahva vastu. Lisaks kirjan-

dusele on peetud 755 rahvalikku loengut 160.937 kuulajale, raadiolooenguid 189, tervishoiukursusi lapsetervishoiust, esmaabist ja õpetustel kokku 199 — 13.312 osavõtjale. Muuseumis on 11 aasta jooksul käinud Tartus 153.875 ja Tallinnas 9 aasta jooksul 4930 inimest. Põllumajanduslikel näitusil on muuseumi väljapanekuid külastanud umbes 300.000 inimest. Rändnäitusi on korraldatud 26 kohas ning neid on külastanud kokku 165.388 inimest. Valguspilte on loenguil demonstreeritud kokku 70.929.

Muuseum valmistab ise mudeleid paber-massist, vahamulaaze j. t. preparaate, nii enda tarvis kui ka naabermaale, peamiselt Soomele ja Lätile. Muuseum valmistab tolmumaski, mida kasutatakse tolmuste töde juures. On korraldatud üleriigilisi tervishoiunäitusi; 1938. a. kevadel tuleb näitus Tallinnas. Muuseum valmistab soovijaile koduapteeki ja Kaitseliidu malevaile sanitaarpauu.

Arstide kutsealalise tegevuse suhtes ette-toodud kaebuste lõpetamiseks on Arstide Kojas juhatus palunud arste hoolitseda selle eest, et ei leiaks aset asutuste kuluravita-vaile väljakirjutatavate ravimite — eriti eetri ja piirituse — ülemäärane ordineerimine, et retseptid oleksid varustatud loetava allkirjaga ja et iga ordineeritud ravimi kohta, mis ei kuulu apteegist väljaandmisele retseptita, antaks abitarvitajale retsept.

95%-lise piirituse normid arstlikuks otstarbeks on tervishoiu- ja hoolekandevalitsuse ringkirja kohaselt 1. jaanuarist 1938. a. alates: arstidele 3 liitrit kuus, hambaarstidele 2 liitrit kuus, ämmaemandatele 2 liitrit kuus, statsionaarsetele raviasutustele iga 10 voodi kohta 6 liitrit kuus, ambulatoorsele raviasutustele iga 50 haige kohta 2 liitrit kuus.

Mälestusi koolerast Tartus 1893. a. avaldab prof. dr. med. H. Koppel „Eesti Arstis“ nr. 2. Sellest näeme, et läinud sajandil oli Tartus 3 kooleraepidemiaid: 1848., 1871. ja 1893. a.

1843. a. haigestus 11.500 elanikust 1186 ja neist suri 384. Epideemia vältas 26. juulist — 8 novembrini.

1871. a. haigestus 21.500 elanikust 52 maia 160 ja neist suri 82. Taud vältas 28. juulist — 10. novembrini.

1893. a. haigestus 40.000 elanikust umbes 150, neist suri 68. Taud vältas 23. septembrist — 18. novembrini.

Arstivaliku vabaduse põhimõtte kehtivuse viimiseks põllutööliste õnnetusjuhtumite vastu kindlustamise normistikus ja seal abitarvitaja vastuvõtu alal esinevate sundilmeliste eeskirjade muutmiseks on Arstide Kojas juhatus jätkanud sammude astumist. Sotsiaalministri otsuse kohaselt ei osutu seaduse muutmise praegu teostatavaks, nagu kirjutab „Eesti Arst“.

— Loomulik-looduslikust kopsutiisikuse ravist „Tervises“ nr. 3 — 1938. a. oma kirjutist lõpetades vastas dr. F. Tomson küsimusele, miks meie oludes tiisikus nõuab hulgalisi ohvreid, et see

oleneb asjaoludest, et paljudel elutingimused pole rahuldavad ning haigestumise korral pole olnud võimalik, peamiselt küll majanduslike võimaluste puudumisel, end kõigi nõuete kohaselt ravida. Kuid paljude saatus on olenenud ka sellest, et ei ole osatud määrata ja teostada haiguse kohaselt asjalikku ravi, et haige ei ole kergete meelsusest tahtnud seda läbi viia, on selle enneaegselt katkestanud või terve mõistuse ja püsivuse puudumisel juba algusest peale oma tervisele hoopis käega löönud. Haigestunud tiisikusse ja soovides paraneda peab haige tõsiselt mõtlema asjalikule ravile. Hoidutagu kõikjal liikuvatest alustest „külajuttudest“ ja „headest soovitustest“, kui ei soovi aega kaotada ja et õige ravi ei hilineks. Eestlane oma kaine põhjamaalase mõistusega peaks ometi tundma, missuguse tagamõttega „tundmatu“ vähik kopsutiisikuse vastu mõnesugust „solki“ pakub või „posib“. Niipea kui on esinenud haiguse tundemärke, on tekkinud kahtlus tiisikususest või on avastatud kopsutiisikus, pööraku haige kohe asjatundliku eriarsti poole, et alata õige raviga. Igasugune viivitus ja lootus paranemisele iseenesest võib ajaviitmise tõttu vaid kahjulikuks kiuneneda. Kellel vähegi võimalik, katsugu pääseda, kui mitte pikemaks, siis ikkagi lühemaks ajaks sanatooriumi, kus alatakse sihikindlat ravi, asjalikult ja erapooletult, laialdaste kogemuste alusel. Sanatooriumis on haigel võimalik tutvuneda kõigi nende ravidistsipliini nõuetega, mida on tarvis silmas pidades, et kopsutiisikus paraneks. Alludes kindlale korrale süveneb siin haige kõige paremini kõigisse nendes loomulik-looduslikesse ravimenetlustesse, mis on soovitatavad temale parema tervise tagasivõitmiseks.

— **Meie ei ava arstliku nõuande nurka.** Et oma lehele lugejaid võita, on mitmed ajalehed ja ajakirjad avanud arstliku nõuande nurga. Seda on soovitatud ka „Töös ja Tervises“ teha, kuid meie ei pea seda tarvilikuks ega õigeks. Et haigust õieti määrata ja õieti ravida, selleks on tarvis, et arst haige hoolikalt läbi vaataks ja õige ravi määraks. Kui haige ennast ise aialehtede nõuande kohaselt hakkab ravima, siis võib see ravi temale ekslikuks osutada ja saatuslikuks saada.

Haiged pöördugu arsti poole, kes siis ka ravi määrab.

— **Rahvatervishoiu alalt Riiginõukogusse** valiti Tervishoiu- ja Hoolekandevalitsuse direktor dr. A. Mõttus.

Mitmesugust

Riigimajandusnõukogu lõpetas 1. aprillil oma olemasolu. See asutus ei olnud juba sündides elujõuline, viimased aastad oli ta surmaunes. Kuulsime riigimajandusnõukogust aastaid tagasi, kui ta imeliku seisukoha võttis vanaduse ja töövõimetuse vastu kindlustamise põhialuste kohta. Ta pidas võimalikuks vaid mingisugust vanaduse vastu kindlustamist, kuna töövõimetuse vastu kindlustamist ei olnud tarvis. Sotsiaalseaduste kohta, mille eelnõud temale seisukoha võtmiseks anti, suhtus eitavalt. See asutus oli täiesti reaktiivne, sotsiaalpoliitiliste reformide vastu vaenulik. Seda asutust ei olnud tarvis.

Riigimajandusnõukogu juhataja A. Jürman, palgaliseks sekretäriks oli M. Juhkam. Töölised oli 30 liikmet vaid üks: alul esitas töölisi keegi K. Must, siis A. Gustavson, kes oli ka abiesimeheks, selle järele oli tööliskoja poolt esitajaks A. Petrov.

— **Eesti tööliste hea tunnistuse** annab Fr. Krulli vabrikü direktoreist N. Esseen, kirjutades „Kaub.-tööstuskoja Teatajas“ nr. 4 1938. a.: „Meie metallitööstuse arengust“. Ta ütleb, et „suured edusammud saavutati aga metallitööstuse poolt suuremate tehaste täiendamist uute masinatega — pideva, asjatundliku ja visa töö ning pingutuste tagajärjel meie inseneride ja tehnikute kaasabil. Selle kõrval tuleb alla kriipsutada meie eesti tööliste suurt annet ja huvi igasuguste metallitööde vastu. Kui võrrelda meie oskustöölisi meie naaberriikide omadega, kaasa arvatud ka Soome, siis peab tunnistama, et eesti tööline on nendest oma tööskuse, täpsuse ja asjatundlikkuse poolest palju parem. Metallitööstuse arendamisel tulevikus tuleb aga erilist rõhku panna uute noorte tööstusõpilaste väljaõpetamisele, mis on praegu meie üldise kutseoskuse tõstmise suur probleem.“

Sotsiaalministeeriumi ülesandeks rahuajal riigikaitse alal on riigikaitse rahuajal korralduse seaduse (RT 29—1938) järgi: 1) rahva tervishoiu-ala ettevalmistamine sõja korra, eesmärgiga: a) ära hoida nakkushaiguste tekkimist ja levitamist; b) korraldada vajaliku sanitaarabi andmist kodanikkudele vaenlase kallaletungide puhul; 2) sõjaväelaste perekondade toetamise läbiviimise korralduse ettevalmistamine sõja korra; 3) sõjapõgenikkude abistamise korralduse ettevalmistamine.

Sotsiaalministeeriumi ülesandeks sõja ajal on riigikaitse alal riigikaitse sõjaajal korralduse seaduse (RT 29—1938) järgi: 1) korraldab sõjategevuse läbi kannatada saanud kodanikkudele sanitaarabi andmist; 2) hoolitseb nakkushaiguste puhkemise vältimise eest ning korraldab võitlust puhkenud nakkushaiguste vastu rahva seas; 3) korraldab sõjaväelaste perekondade toetamist; 4) hoolitseb sõjapõgenikkude abistamise eest.

Loodushoiu seaduse järgi teostab loodushoidu Sotsiaalministeerium loodushoiu- ja turismi-instituudi kaudu, kellele allub riigiparkide ja seal asetsevate hoonete ja päraldiste valitsemine ja korrastamine; kõigi avalike parkide, aedade ja iluväljakute asutamise, säilitamise, kaunistamise ja korrastamise üldine juhtimine ning järelevalve teostamine; looduskaitse juhtimine, korraldamine ja teostamine, kodukaunistamise juhtimine, looduskaitse ja kodukaunistamise propageerimine jne. Loodushoiu seadus on avaldatud 29. märtil 1938. a. RT nr. 31.

— **Sundtöö noortele Saksamaal.** Noored tüdrukud Saksamaal peavad sundkorras töötama ka talu- või majateenijatena. Hiljuti kutsuti neile tööle kõik, kes lahkusid 1934. a. koolist. Käitised võivad palgata alla 25 a. vanu-

seid noori vaid tööbüroo nõusolekul. Töölisi ja teenijaid jaotab tööalade ja käitiste järgi riik oma ametasutuste kaudu.

— Väikekäitisi lõpetada püütakse Saksamaal. Nende töö tehakse suurkäitistes. Augustist 1936. a. kuni sama ajani 1937. a. on Saksamaal lõpetanud oma tegevuse 170.000 tööstusettevõtet. Käesoleval aastal on oodata veel ligi 200.000 käsitöökäitise tegevuse lõpetamist. Käsitöolistest hulk siirdub lihttöölisena suurtööstusesse.

EHL teateid

EHL JUHATUSE KOOSOLEK

oli laup., 2. apr. 1938. a., kl. 19—22 öht. Tallinnas, büroo ruumes. Koos: K. Lukk, V. Luksepp, N. Andresson, F. Kauks ja V. Ado, sekretär L. Johanson.

1.

Haigekassade raviasutuste küsimuses

andis ülevaate sekretär L. Johanson, käsitledes selles küsimuses riigihoidja, sotsiaalministri ning tervishoiu ja hoolekande direktori juure tehtud käikude tulemusi. Uusi otsuseid ei tehta.

2.

Kontorite teenijate töökorralduse seaduse eelnõu arutatakse edaspidi üksikasjaliselt.

3.

Haiguskindlustuse seaduse eelnõu

läheb informatsiooni kohaselt riigikokku. Küsimust arutatakse, kuid uusi otsuseid ei tehta.

4.

Tööliste kindlustusühisuse reform.

Kuulduste kohaselt tahetakse kõiki kindlustusliike viia ühte süsteemi, tervet sotsiaalkindlustust teostades ühistes kindlustuskassades. Küsimust kaalutakse järgmisel haigekassade päeval üksikasjaliselt, pidades selle üle vastava referaadi.

5.

Kutschaiguste vastu kindlustamise

kiirema teostamise tarvilisust rõhutatakse.

6.

Vanaduse, töövõimetuse vastu, leskede ja vaestelaste kindlustamine.

Kuulatakse ära sekretäri L. Johanson informatsioon. Leitakse, et kindlustus peab hõlmama vanu ja töövõimetuid, nende leski ja vaeseid lapsi, pidades just ka leskede ja vaestelaste kindlustamist esmajärgulist tähtsust omavaks, mida tuleb tingimata koos vanaduse ja töövõimetuse vastu kindlustamisega üheaegselt teostada. Teised seisukohad on juba võetud ega vaja kordamist.

7.

Tööpuudus ja haigekassad.

EHL juhatus peab vajalikuks tööpuuduse vastu kindlustamise seaduse maksmapanekut aegsasti, et võimalik oleks vastavat fondi koguda.

8.

Põllutöölise sotsiaalkindlustuse kohta kuulatakse ära informatsioon.

9.

Välismaalt tööliste toomine ja haigekassad.

Kuna Eestis tööjõu reserve on külladaselt, eriti Petserimaal ja Naroova taga, aga ka kõigis alevs ja alevikes, siis ei ole põllutöölise välismaalt sissetoomine põhjendatud. Kui seda siiski tehakse, siis surub see alla Eesti tööliste elutaseme ja palgad, mis vähendab ka haigekassade tulusid ja tõstab kulusid.

10.

Haigekassade päevad 1938. a.

Lähem otsustamine jätta uue juhatuse otsustada.

11.

Eesti Haigekassade Liidu tegevuskava 1938. a. võetakse vastu ja esitatakse kongressile.

12.

EHL 1937. a. tegevuse aruanne

on avaldatud „Töös ja Tervises“ nr. 3.

13.

Tervishoiu näituse küsimusi

arutatakse järgmisel juhatuse koosolekul.

14.

Haigekassade teenijate küsimus.

Uhel järgmisel juhatuse koosolekul võetakse arutusele haigekassa teenijate nõupidamise korraldamine.

15.

Haigekassa tegelaste käsiraamatu väljaandmine lükati edasi kuni uue seaduse maksmahakkamiseni.

16.

„Töö ja Tervise“ asjus

tehti mõningaid otsuseid käsitamiseks.

„Töö ja Tervise“ ülejäägid saadetakse laiali proovinumbrina.

Tellitakse „Kliniitšeskaja meditsiina“.

17.

Inventuuri nimekirjast

kustutati maha paar eset 6 kr. 21 s. väärtuses.

18.

Uute seaduste ja määruste ülevaade sekretäriilt kuulatakse ära.

19.

Haigekassade tegevusest

kuulatakse sekretäriilt ülevaade ära.

EHL kongress

peeti 9. ja 10. aprillil s. a. Tallinnas.

Kongressi ülevaate ja otsused avaldame järgmises numbris, mis ilmub maikuu algul.

Tallinna lastehaigla asjus

saatis E. Haigekassade Liit Tallinna linnavalitsusele alljärgneva märgukirja:

Tallinna linnavalitsusele.

Tallinnas puudub lastehaigla, kuhu oleks võimalik paigutada neid lapsi, kes haiglas ravimist vajavad. Eriti toob lastehaigla puudumine raskusi töölisperekondadele, kus vanemad tööl käivad. Tuleb jätta haige laps koju järelevalveta. Siin ei ole võimalik lapse korralik ravimine. Ka on tööliste korterid väikesed ja koosnevad sageli ühest toast, kus siis haiged ja terved koos peavad elama.

Kuna haiglate asutamine ja ülalpidamine on kogukonna omavalitsuse ülesanne, selle ülesande teostamiseks linn saab erimaksu — kogukonnamaksu näol — siis Eesti Haigekassade Liit palub Tallinna linnaomavalitsusel leida võimalusi Tallinna nõuetekohase lastehaigla avamiseks.

Abiesimees: (V. Ado).

Sekretär: (L. Johanson).

8. aprillil saabus Tallinna linnavalitsuselt järgmine vastus:

Eesti Haigekassade Liidule.

Vastuseks Teie kirjale 2. skp. nr. 420 linnavalitsus teatab, et Tallinna Linna Keskhaigla väljaehitamise kava kohaselt, mis on Vabariigi Valitsuse poolt heaks kiidetud ja kinnitatud, kuulub esimeses järjekorras ehitamisele kirurgiaosakond ning pärast selle valmimist korraldatakse praegune kirurgiaosakond ümber sünnitus-günekoloogiasakonnaks ja praegune sünnitus-günekoloogiasakond lastehaiglaks.

Linnapea (J. Soots).

Sekretär (Jüri Pinding).

Eesti haigekassade nimestik.

Haigekassade Liidu liikmed:

- 1) Balti Puuvillavabriku Haigekassa — Tallinn, Kopli t. 35.
- 2) Tartu Üldhaigekassa — Tartu, Ülikooli t. 5.
- 3) Narva Üldhaigekassa — Narva, Malmi 1-a.
- 4) Narva Kalevivabriku Haigekassa — Narva, Kalevivabrik.
- 5) Rakvere Ühishaigekassa — Rakvere, Vabaduse t. 10.

- 6) Paide Ühishaigekassa — Paide, Pärnu t. 30.
- 7) Haapsalu Ühine Haigekassa — Haapsalu, Kalda t. 8-b.
- 8) Võru-Petseri Üldhaigekassa — Võru, Katarina t. 8.
- 9) Kuresaare Ühine Haigekassa — Kuresaare, Kubermangu t. 21.
- 10) Viljandi Ühine Haigekassa — Viljandi, Eha t. 4.
- 11) Hiiu-Kärkla Kalevivabriku Haigekassa — Kärkla, Hiiumaal.
- 12) Kohtla-Järve Põlevkivikaevanduse Haigekassa — Kohtla-Järvel.
- 13) Sindi Ühishaigekassa — Sindi.
- 14) Põltsamaa Ühine Haigekassa — Põltsamaa.
- 15) A.-s. „Kütte-Jõud“ Põlevkivikaevanduse Haigekassa — „Kütte-Jõu“ p.-ag.
- 16) Valga Üldhaigekassa, Valga, Aia t. 9.
- 17) Narva linaketramise manufaktuuri Haigekassa — Narva, Linavabrik.
- 18) Pärnu Ühine Haigekassa — Pärnu, Pikk tän. 9.
- 19) Kreenholmi puuvillavabrikute Haigekassa — Narva, Kreenholm.
- 20) Tallinna Linnaettevõtete Haigekassa — Tallinn, Uus t. 16.

Ei ole Haigekassade Liidu liikmed:

- 1) Tallinna Ühine Haigekassa — Tallinn, Tõnismägi 5-a.
- 2) Port-Kunda Tsemendivabriku Haigekassa — Kunda.
- 3) Kohila Paberivabriku Haigekassa — Kohila.
- 4) Piiritusevabrik Rosen & Ko Haigekassa — Tallinn, Merepuiestee 15, postkast 64.
- 5) A/S. Loksa Tehaste Haigekassa — Loksa.

*

Haigekassade juhatuste koosseisud,

märkides eraldi esimeeste ja abide, samuti revisjoni-komisjoni liikmete, asjaajajate ja teiste ametnike nimed, palutakse teatada „Töös ja Tervises“ avaldamiseks. Teatada võib kirjas või postkaardil. Samuti palutakse teatada kõigist muudatustest juhatustes ja muus personaalis.

SISU: 1) Noortööliste tervislik seisund ja töökaitse — L. Johanson. 2) Gripp — J. R. 3) Sotsiaalpoliitilisi päevaküsimusi — L. Johanson. 4) Liikuvast palgaastmestikust — J. Mithelson. 5) Kutseühingud tõstavad tööliste elutaset — J. Merend. 6) Itaalia sotsiaalpoliitiline pale — A. Offenbach. 7) Kindlustusameti otsuseid. 8) Haigekassade tegevusest. 9) Sotsiaalkindlustus. 10) Töökaitse. 11) Töötasu. 12) Tööaeg. 13) Emade- ja lastekaitse. 14) Tervishoid. 15) Mitmesugust. 16) EHL teateid.

Vastutav toimetaja *Karl Lukk*. Tegev toimetaja *L. Johanson*. Väljaandja *Eesti Haigekassade Liit*.

Ilumise aeg 13. aprillil 1938. a.

Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisuse trükikoda, Pikk t. 2. 1938.